

1

לכם: אֵלֶּי אֵךְ מַעֲיֵן וּבֹר מְקוֹדָשִׁים
יְהִי טְהוֹר וְנִגַע בְּנִבְלָתָם יִטְמָא: וְכִי
יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עַל-כַּלְזָרַע זָרוּעַ אֲשֶׁר
יִזְרַע טְהוֹר הוּא: לֹא וְכִי יִתְחַמֵּם עַל-

לו בָּרַם מַעֲיֵן וְגוֹב בֵּית כְּנִישׁוֹת
מִיָּא יְהִי דְכִי וְדִיקְרַב בְּנִבְלָתְהוֹן
יְהִי מְסָאָב: לו זָרַע וְאָרִי יִפֹּל
מִנִּבְלָתְהוֹן עַל כַּלְזָרַע זָרוּעַ
דִּי יִזְרַע דְכִי הוּא: לֹא וְאָרִי

רש"י

לקט בהיר

חס רלה לקיימן בעומאחאן רשאי (ח"ס): (לו) אֵךְ
מַעֲיֵן וּבֹר מְקוֹדָשִׁים. המחוזרים לקרקע"י אין
מקבלין עומאה, ועוד יש לך ללמוד"י: יהיה טהור.
הטובל בהם מעומאחאן (ח"ס): וְנִגַע בְּנִבְלָתָם
יִטְמָא. אפילו הוא בתוך מעין ובור"י ונוגע
בנבלתם* יטמא (ח"ס), שלא תאמר ק"ו חס מעבר
את הטמאים מעומאחאן ק"ו שילול את הטמאים*
מליטמא, לכך נאמר ונוגע בנבלתם יטמא: (לו) זָרַע
זָרוּעַ. זריעה* של מיני זרעונין"י, זרוע שם דבר
הוא, כמו (דניאל ח' י"ג) ויתנו לנו מן הזרעים: טהור
הוא. למדך הכתוב"י שלא הוכשר ונתקן לקרות
אוכל* לקבל עומאה עד שיצואו עליו מים (ח"כ - חולין
ל"ו): (לח) וְכִי יוֹתֵן מִיָּם עַל זָרַע, לאחר שנתלש,
שחם תאמר יש הכשר במחזור, אין לך זרע שלא
שנינו ונסחאות * בטומאה - בטומאתם. * הטמאים. * זרע. * להיות אוכל לקבל
טומאה עד שיבא זרע"י.

שפיתת ב' קדירות: (עב) ואפילו אין במים מ' טאה אלא
שהם בקרקע ולא בכלי ונפל לתוכן כוית נבלה לא נטמאו ופי'
יהיה טהור יהיה נשאר טהור בכל אופן, כלומר אין מקבלין
עומאה, וכן משתמשין רז"ל במשנה בלשון זה על דבר שאינו
מקבל עומאה "טהור", ודרוש זה לא שייך רק לר' יהודה
ור' יוסי סבורים משקה מקבל עומאה מן התורה, אבל לר'
אליעזר שום משקה אין טמא מן התורה ולא שייך א"כ דרוש
זה, ובהכרח לומר דרוש הב' (רא"ם): (עג) פ"י אפילו
לר' יודא ור' יוסי יש ללמוד ב' דברים מפסוק זה, שדרוש
הא' דמוק הוא כמו שאמרנו שה"ל לא יטמא, ובפרט חיצת
"יהיה" אין לו שחר לפי"ו, שהמכוון שנשאר טהור ולא
שיהיה טהור, לזה בהכרח לדרוש שאדם או כלים טמאים
שיצאו בחומו יהיה טהור מעומאחאן, ודרך זה לבדו ג"כ אינו
די, שמה ענינו לכאן, המדובר כאן מכלי חרס ואוכל ומשקה
ותור שהם טהורים ונטמאו בנבלה הנזכר למעלה, אבל אדם

וכלים טמאים מאן דכר שמיא, ובפרט אומרו חיצת "אך" אין לו שום הבנה על פי פשוט לדרך הב', ועוד חסר אות ב"ת
שה"ל במענין ובמקוה, לזה נריך לדרוש לר' יודא ור' יוסי ב' דרושים בחד (ג"א): (עד) פסוק זה מיותר הוא שכבר
נאמר כל הנוגע בהם בנותם יטמא, גם אין זה מקומו, ודאי שמחזור ומקושר הוא על מה שסמוך לו, לאשמעינן חידוש
שהטובל ושרץ בידו לא עלתה לו טבילה, לפי שהיתה סבבה מנח ק"ו שיעלה לו טבילה, ובת"כ ליתא ק"ו זו (אפשר שמדרש
אחר ראה רבינו), אלא שהיה ללמוד מקוה מים מקרקע, שהקרקע מטהר זרעים טמאים המזרעים בחומו וגם המקוה
מטהר טמאים טבולים בחומו, א"כ יש סבבה כמו שהמחזור לקרקע אינו מקבל עומאה הגם שהשרץ נוגע בו לפי שהארץ
מזילתו, כמו כן מקוה יליל על האדם שנחמו הגם שהשרץ בידו, לזה נריך קרא שלא כן הוא, ע"כ מוכן ת"כ, והנה סבבה זו
של ת"כ נכון מאוד, משא"כ ק"ו של רש"י יש להשיב עליו, שמה שטמא המקוה את הטמא הוא רק אחר שפרוש ממנו
הטומאה, גם עבר עליו יום אחד או שבעה ימים, והיאך נלמד ממנו שיטהר את מי שהטומאה עודנו דבוק בו (ג"א), ואין
קושיא, שרבינו רש"י הרודף והטורח לפרש פשטא דקרא הו"ל ק"ו זו מן הפסוק עז"ה: הגם שאך מעיין ובור מקוה מים
יהיה טהור אעפ"כ ונגע בנבלתם יטמא, והבן (בד"א): (עה) חיצת זרע וכיוצא בה אינה משתנית מנקודתה חס היא
סמוכה ונקשרת עם חיצת שלאחריה, כמו תורה - תורת משה, ולא ניכר אלא לפי הענין המכריח לומר כן, וזה כוונת רבינו
כאן לתרץ ולפרש שהכתוב אומר זרע זרוע והם כל אחד שם דבר, ולמה א"כ לומר דבר אחד ב' פעמים, לזה אמר שחיצת זרע
הוא שם כולל לכל מין זרע בין דבר אוכל בין לאו, והוא נקשר ונסמך לחיצת זרוע, וכאילו אמר זרע של זרוע, וחיצת זרוע הוא
שם דבר על זרע העומד לזרוע, ומה שאמר רש"י זרוע שם דבר הוא אין כוונתו לומר שחיצת זרע לאו שם דבר הוא, אלא
דרכו של רש"י לקרות את שם דבר הנסמך "דבוק" ואינו קורא אותו שם דבר, והכפל מורה על מיינס הרבה, כלומר כל מין
ומין זרע שהוא זרעונים, וגם צא למעט דברים הנקראים זרע ואינם של זרעונים, והכתוב בעצמו מפרש כוונתו בצאמרו אשר
זרע פ"י העומד לזרוע: (ער) פ"י מדאמר בפסוק הסמוך שאם צאו עליו מים קודם נגיעת הנבלה הוא טמא מכלל שפסוק
זה מיירי שנגע בו הנבלה בלי ביאת מים קודם, והנה מה שכבר למדנו דבר זה לעיל בפסוק ל"ד אין קושיא, ב' משבות

יתקבון מ"א
מנבליהון
לכונן: לו זרע
הוא לכונן ק"ו
יהי מסאב ע
מנבליהון י

הוכשר (ח"ס):
משקין"י, וכן
לחוכו, הכל מד
עליו. אף מש
אלא להיות עו
עומאה פענו
(לט) בנבלו
שנינו ונסחאות * זרע
פסוקים הללו כ
חרס אין נריך
שנגע בהם שרץ
שחם חמה חומ
להעמיס זאת ג
ופסוק הקודם
הוכשר, ומה ש
זאת אפשר לחר
השדות במים ש
יבא עליו מים
המחזור, משא"כ
טהור רק באופן
שידענו מן הכח
וההכרח לכלול
ת"כ), ולפי"ז
מקום לאסור ג
דרשמו וכו' ר
דוקא: (עט)
עליהם (על הזו
בחוכו קלב ומו

בו. והאזנ

לנוגע ולנושא
הכתוב כפש

זרע הוא גמאב - (ט)
(בזמן א"מ י"ב טו"ל צח"ג חמ"ג א"ב ח"ג)

Sifra. 2000

ספרא

תורת כהנים

(והוא מדרש הלכה מהתנאים הקדושים על חומש ויקרא)

מהדורה חדשה מתוקנת ומוגהת היטב
(כמבואר במבוא)

חלק א

י"ג מדות, ויקרא - שמיני

עם פירושי גדולי הראשונים:

פירוש לאחד מבעלי
התוס' מכתב יד (ומכונה
"תוספות אחרות")

פירוש המיוחס לר"ש
משאנץ
(מגדולי בעלי התוס')

פירוש הראב"ד
(הוא רבי אברהם בן דוד בעל
ההשגות על הרמב"ם)

כל אלו מוגהים היטב עפ"י כתבי יד ודפוסים ראשונים

בתוספת:

- נוסחת הגר"א על כל ה"מורם כהנים", המעובדת על פי הגהות הגר"א
- ברייחא דר' ישמעאל (י"ג מידות שהמורה נדרשת צהן) עם פירוש הראב"ד (בחלק א) ועם מפרשים רבים [כמבואר במבואר] (בחלק ב)

עיד"ק ירושלים
תשס"ב

א ע' פסחים עו. המניח קנקנים כו' מקולות פ"ג מ"ז אף בור ע' מקולות פ"ו מ"ה מטהר בכל שהו עס פ"א מ"ו [נפי ירו ע"ו פ"ה ה"ד] בארבעים טאה ע' לקמ' וכס פרק ו ה"ג וס"ג ב ע' מקולות פ"ו מ"ח ונמוס' עס פ"ה ה"ד [שהש"ד פ"א ט [ולר"ד: עס פ"ג מ"ב ועוד]

חלופי גרסאות

האבין ו ל' מן התנור = הכי. שהיא חסו: שהוא, ר: שהן בין גו: מן הם כ: לכס. א אמר ט: אומ' מקוה ג: ומקוה בתחילה אנגוד: בתחילה ה ל' יהא הור: יהיה בור ה: ובור (א: מעין מה מעין בידי שמים אף מקוה בידי שמים אי מה מעין מטרה כו'. מכלל על סוף ה"ג א מקולר נפלר אמר כן: ומעין אם היה טמא... אי מה מעין מטרה בכל שהו... בור... שבושפינת... מעין... שעיקרו בקרקע... בוחלין... אך... כל שהו והמקוה באישיבור ומעין (ר)אם היה טמא וישרינו ח"ל מקוה(?)... אף עג ל' [בקרקע ימ"ס: מן הקרקע] בכל שהו טו ה: מטרה בוחלין [אף מקוה מטרה בוחלין ח"ל אך, מעין מטרה בוחלין = ל"ש] והמקוה באישיבור, מטרה כ: ישר (וכן נה"ג אה). אך דר טקפ: מעין (ד הוגה). המעין כ: מעין (וכן א לקמ'). ב היה = אה (וכן הוגה ט). מעין כו ר: מקוה ומעין (וכן א פ"ג: ח"ל מקוה(?)). את וכו' ר: המקוה מעין ח"ל מקוה אם המקוה מקוה אם. המקוה אג: המעין (ג הוגה). מקוה גה: ומקוה (וכן כור"א: ובור).

לבישול שיעורו ככירה. אמר רבי יהודה והלא אמרו האבן היוצא (מן התנור) כל ישהיא טמאה, לא אמרו טפח אלא בין התנור לכותל. היו שני תנורים סמוכים זה לזה, נותן לזה טפח ולזה טפח והשאר טהור. או יכול שאני מרבה יתר מכשיעור, תלמוד לומר הם.

פרשה ט אילו אמר מקוה מים יהיה טהור יכול אפילו מילא בכתיפו ועשה מקוה בתחילה יהא טהור, תלמוד לומר מעין, מה מעין בידי שמים אף מקוה בידי שמים; אי מה מעין שאין בו תפיסת ידי אדם אף מקוה שאין בו תפיסת ידי אדם, יצא המניח קנקנים בראש הגג לנגבן ונתמלאו מים, תלמוד לומר בור; אי בור יכול אף בור שבספינה יהא טהור, תלמוד לומר מעין, מה מעין שעיקרו בקרקע אף מקוה שעיקרו בקרקע; אי מה מעין מטהר בכל שהו אף מקוה מטהר בכל שהו, תלמוד לומר אך, המעין מטהר בכל שהוא והמקוה בארבעים סאה.

ב מניין אם [היה] טמא ויטהרנו, תלמוד לומר מעין ומקוה יהיה טהור; אין לי אלא מעין [את המקוה מניין מקוה את המקוה, מקוה את הבור, בור את]

נופחת הגר"א

לאפייה שיעורו כתנור, עשאו לבישול שיעורו ככירה. אמר רבי יהודה הריקס) אמרו האבן היוצא מן התנור כל שהן טמאה ולא קס) אמרו טפח אלא בין התנור לכותל. היו שני תנורים סמוכים זה לזה נותן לזה טפח בידי שמים אף מקוה בידי שמים. אי מה מעין שאין בו תפיסת ידי אדם אף מקוה שאין בו תפיסת ידי אדם, יצא המניח קנקנים בראש הגג לנגבן ונתמלאו מים, ת"ל בור. אי בור יכול אף בור שבספינה יהא טהור, ת"ל קס) מקוה מה מקוה שעיקרו בקרקע אף כל שעיקרו בקרקע. אי מה מעין מטהר בכל שהוא אף מקוה מטהר בכל שהו, ת"ל אך מעין, המעין מטהר בכל שהו והמקוה בארבעים סאה. ב קס) אי מה מעין מטהר בוחלים אף קס) ג"י: והלא (א, ג). קס) ג"י: לא (ג, וכו"י א טס' כנרסא שלפניו עלי שני). קס) ג"י: ח"ל מעין מה מעין שעיקרו בקרקע אף מקוה שעיקרו בקרקע (אד"א, א, ג). קס) ג"י: הלכא ג

ראב"ד

ככירה פי' מפני שמתממין אותה הרבה לצורך האפייה צריך בית יד גדול יומר מן הכשול א"ר יהור' והלא אמרו האבן היוצא כל שהו טמאה ולא אמרו טפח אלא מן התנור לכותל או צין שני תנורים היו שני תנורים זה בצד זה ושתי אצנים יוצאות מהם נותן לזה טפח ולזה טפח והשאר טהור נרא' לי האי דקא' "האבן היוצא כל שהיא טמאה" לא צל למעט השעור כי אם לרבות כלו' כמה שהיא, היא טמאה, ואפי' יוסר מטפח, כי מפני החמימות אינו יכול להקריב את ידו לתנור ופעמי' שהוא צריך לנדנד אותו כשהוא חם "ולא אמרו שיעור טפח אלא מן התנור לכותל" שאם היה שם יוסר נמצא (כט) שהוא צריך להרחיקו מן הכותל, אבל בטפח אינו צריך, כי הכליא של התנור עודפת על השפה טפח כמו [שארמרן] בלא יחסור (יז). ואת התנור שלשה מן הכליא שהם ד' מן השפה ואותו בית יד הוא יוצא סמוך לשפה נמצא כליא של תנור [נוגעת] לכותל ואין האבן היוצא ממנו מרחיקו בכלום אבל יוסר מטפח אין מניחתו ליגע בכותל, וכשהאבן יוצאה לאויר הציט שלל בין התנור לכותל אפי' הוא יוסר מטפח אינו מויק כלום, וכמה שהיא ארוכה יוסר תשמישה יפה לתנור, כך נראה לי, שאם נאמ' כי למעט השיעור צל ולומ' כל שהוא טמאה אבל יוסר מכלן טהורה, כל שהוא למאי חזי (ל) ומאי שיעורא קא היצ ציה:

פרשתא ט א יצא המניח קנקנים (א) [בראש הגג] לנגבן ונתמלאו מים ונפלו למקוה ת"ל בור פי' צור הוא מים מכוונסים ואי (כט) כתי"ב. בכתה"י: שהיה... שאמרנו... מגעת. (ל) ע"י כפי' רבינו לקמ' סוף פרק יא.

(א) כתי"ב. (ב) = כשיעור, וכ"כ רבינו בראש שער המים. (ג) כך גם בבבלי הנפש וע"ש באורד.

7

Falk, Jacob Joshua ben Zevi Hirsch

ספר

פני יהושע

אפי זומרי

פנים מאירות לגמרא ופנים שוחקות לאגדה

שחיבר אדונינו מורינו ורבינו הרב הגדול המפורסם רבן של כל בני הגולה
יחיד בדורו מאור הגולה מוהר"ד יעקב יושע זצ"ל ששימש והרביץ תורה
בק"ק לבוב והגליל וק"ק ברלין וק"ק מיץ וק"ק פרנקפורט דמיין

על מסכתות ברכות שבת עירובין

יצא לאור עולם ברוב יופי והדר
בתוספת קמעים חדשים על פי כתבי יד ובהגהה מדויקת על פי דפוסיים
ראשונים והערות והארות מספרי רבותינו האחרונים ועוד כמה מעלות
מוזכות כאשר עיני הקורא תחזינה מישרים בעריכת חבר תלמידי חכמים

ע"י המשתדל

ע"ה דניאל ביטון ס"ט

בעיה"ק ירושלים ת"ו

שנת תשס"ו לפ"ק

בסיוע מכון המאו"ד להוצאת ספרים

שע"י ישיבת "אורות התשובה" ירושלים ת"ו

מכון תרני מסיוע שע"י מוסדת "אורות התשובה"

ז"ל כתב בענין אחר ואפשר שהוא ע"פ שיטת הרמב"ם [בפרק יט מהלכות שבת הלכה יב] והא דלא מהני יחוד עכ"פ במטבע נראה לי שאין דרך ליחד מטבע לשום דבר ובטלה דעתיה אצל כל אדם,²²¹ ועיין בשלטי גבורים ודו"ק²²²:

בר"ה הקימע יוצא בקב שלו וכו' והקשה רבינו תם דבמסכת יומא משמע דלכו"ע מנעל הוא וכו' עד סוף הדיבור. והרשב"א ז"ל בחידושו האריך בזה למענינו וגם מורי זקני בספר מגיני שלמה כתב באריכות ליישב הסוגיא דהכא ודמסכת יומא ושניהם לדבר אחד נתכוונו דסוגיא דהכא היינו כהנך אמוראי דלית להו הך אוקימתא דרבא במסכת יומא, ולפי שראיתי שגם בתוספות ישנים דמסכת יומא האריכו מאוד בענין זה ועיקר השקלא וטריא שייך למסכת יומא לכן הסכמתי בלבי לבאר הסוגיא במס' יומא אם יגזור ה' עלי בחיים:

[סו, א]

בתוספות בר"ה כוורת הקש וכו' וא"ת והיכי מטמא לענין ט"מ וכו' הא לא כתיב בפרשה וי"ל דקש נמי חשיב של עץ כדאמר פרי שאכל אדם הראשון וכו' אי נמי הך מומאה דרבנן היא עכ"ל. משמע מדבריהם דמעיקרא בלשון קושייתם הוי משמע להו דכל מה דלא כתיב בפרשה אינו טמא במת כלל ובשאר טומאות אף מדרבנן, ולתירוצם הראשון נמי משמע דדוקא בקש מטמא ר' עקיבא דמין עץ הוא ולא בשאר דברים דלא כתיבא בפרשה, ויש לתמוה טובא היאך אפשר לומר כן הא הלכה פסוקה היא ככולה תלמודא דדוקא כלי גללים וכלי אבנים הוא דאין מטמאין לא מד"ת ולא מד"ס וכדאיתא נמי להדיא סוף פרק המצניע, ובסוף פרק קמא דסוכה מייתי ברייתא דכל החוצלות מטמאין טמא מת ומייתי נמי אידך ברייתא דקתני להדיא [צו, א] מחצלת של שיפה ושל שעם ושל קנה ושל גמי מטמאין טמא מת וחכמים אומרים אף מדרס, וכמה משניות דכלים נמי אשכחן כהאי גוונא טובא בדיני המפץ ושאר כלים וכיוצא בהן דטמאים והרמב"ם ז"ל בחיבורו בהלכות כלים [פרק א' הל"ג] כתב להדיא שכל הכלים שבעולם הן בכלל כלי עץ ע"ש דמשמע דטמאין אפילו מדאורייתא, ולפ"ז אפשר לומר דהא דמטהר ר' יוחנן בן גורי היינו משום שאינו דבר של קיימא וא"כ שיטת התוספות צ"ע ודו"ק:

סליק פירקא

220. ובחידושי רעק"א כתב דאבן שהיא עגולה דאורחיה בהכי משו"ה מהני יחוד לשבת אחת כ"כ מג"א סי' שח סמ"ז, אבל יחוד לעולם מהני גם במטבע (ועיין ראש יוסף). 221. וז"ל הר"ן: "סיפא וכו' פירוש דאין ייחוד מועיל למטבע דאידי דחשיב ודאי אין ייחודו כלום". 222. ועיין ספר תוספת שבת סי' שג סקמ"ז, שהעיר בדבריו שלטי גבורים.

בגמרא אמר רב יהודה אמר רב כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין וכו' ופרש"י בגון שריון וקסרא ומגפיים וכו'. נראה שהוכרח לפרש כן דאם לא כן אין מקום להך מימרא דרב הכא בשמעתין אבל לפירושו ניהא דשפיר קאי אהך מימרא דרב דלעיל בסמוך שאוסר לצאת נשים בתכשיטין אפילו לחצר ולא תימא דדוקא כהנך אוסר משום דמרגלי בהו ונפקא בהו לרה"ד, וא"כ סד"א היכא דליכא חששא כגון כהנך שאין אסורין אלא משום מראית עין ה"א דשרי קא משמע לן דאפ"ה אסור. מיהו יותר נראה לפרש איפכא והיינו לפי שיטת התוספות דבהנך דלעיל אפילו לרב מותר בחצר מעורבת וכ"ש בבית, משא"כ כהנך דאסורין משום מראית עין דנראה כאילו לובשן למלחמה והוי עובדא דחול ומש"ה אסור אפילו בבית וזה נראה לי עיקר ודו"ק:

[סו, ב]

בתוספות בר"ה שמא ירבו הנוטפים פירוש מי גשמים וכו' ואם תאמר אמאי חיישינן וכו' לימא קמא קמא כטיל כדאמר בפ"ב דעכו"ם וכו' עד סוף הדיבור. ונראה דקושיא זו היינו לפי שיטת ר"י בעל התוספות וסייעתו שכתבו התוספות בפרק המוכר את הבית [סו, א ד"ה מכלל] ובכמה דוכתי דהך ברייתא דת"כ דאיירי בפסול שאובין ודריש מהיקשא דמים למקוה אינו אלא מדרבנן ואסמכתא בעלמא הוא א"כ משמע דלענין זוחלין ונוטפינן נמי מדרבנן, ומש"ה קשיא להו דנימא קמא קמא כטיל משא"כ לפירוש רבינו תם וסייעתו דהאי ברייתא דת"כ פסולה דאורייתא היא, א"כ אין מקום לקושיא זו דשפיר מצינן לחלק בין פסול מקוה דאורייתא ובין יין נסך שהוא מדרבנן, ועיין בתוספות פרק הגוזל [ק, ב בר"ה אומר לו גרור] שהאריכו בזה וע"ש בחידושינו והרשב"א ז"ל בחידושו בשמעתין האריך בזה ועיין גם כן בלשון הר"ן ודעתי להאריך בהלכות מקואות אי"ה:

פיסקא פורפת על האבן וכו' והאמרת רישא פורפת וכו' אמר אביי סיפא אתאן למטבע. ופרש"י דמטבע לאו בר טלטול הוא אבל אבן שהוקצה לכך ראוי לטלטול עכ"ל. משמע דבאבן מיהא בהוקצה לכך מאתמול וא"כ לפ"ז ה"מ לשנויי דרישא דפורפת היינו שהוקצה מאתמול וסיפא דלא תפרוף היינו בשלא הוקצה, אלא כיון דלקושטא דמילתא במטבע לא מהני אע"ג דהוקצה מאתמול כמ"ש הטור והש"ע [סימן שג סעיף כב] מש"ה מוקי לה אביי בהכי,²²⁰ מיהו הר"ן

שאינו דרך קבלתו, וביה ביש נקב בשוליו לא מקרי דרך קבלתו, ומיכו שאני ענינה כלי שלל נפסק הלכות וחשיב חיבור, ועיי' הי"ע דכא עיי' אדם אף בלא כלי נעשה שאלו, וכמשי' לעיל סי' ג' ס"ק י"א.

סימן קלד (1)

א) סעי' ל"ג, ואם חקק בו גומא כו' קדם שקצטו כו' ר"ל אשי' דהוב' עליו שם כלי בחלום כיון שלא היה כלי קיבול בחלום אינו פוסל ומקור ד"ז בר"מ פ"ו ה"ו, ובר"ש פ"ד מ"ג, וכ"כ הר"ש וכו', והא' דלמור ב"ק ס"ז א' וא' אמרה ש"ב מלמא היה אפי' קצטו ולכסוף תקקו נמי היינו קצטו וחטט לקבל נזרות וכו' מקרי טיגוי השם וכמשי' הר"ש שם הובא בשעמ"ק, ומיכו אף אם חשיטה לקבל נזרות לא מקרי ש"ב שפיר מקשה מקצטו קליחתו ועשאו נזור ותקק בו בית קיבול לפסול וכמו שפי' הו' שם, ומי' אף להוכיח מאכא' דלמור שאין לו בית קיבול שקצטו והא"כ חטט בו ב"ק פוסל, דאם איתא דאינו פוסל מאי מקשה נהי דשי' עושה אחרו' כהלות אחי' לא עדיף מחקקו ולכסוף קצטו והא"כ חטט בו ב"ק נזרות דאינו פוסל, ד"ל דבמקוה אינו חלו' שמיני השם ממא' שהיה מקדס, אלא אלו דנין עכשו' אם הוא כלי או שהוא בגב קרקע, ופריך כיון דשמו נזרלא ט"כ כלי הוא ולא בטל בגב קרקע, ולפוס קושיטו אה"כ דלפי חקקו וקצטו בלא ב"ק והא"כ חטט בו ב"ק דין הוא שפוסל, אבל למאי דמסיק דבעי' שם כלי בחלום י"ל דבעי' שם כלי קיבול, מיכו אחרונים י"ל כהבו דכמחמיר במרדכי הובא בב"י לחוס' דלמא' הורקב ויש לו ב"ק משמע ד"ל דלפי חטט לו ב"ק אחר שקצטו פוסל, ומיכו אפשר דלא חיירי בגלוי קצטו אלא שמהרי"ק כ' זה בקצוט, ולדוג' קי"ל כמשי' בעו"ש, וכן מנזר' לעיל סי' דעו"ש מקוה בכלי שניקב כשפסי' שקצטו בחרץ ופסי' בכלי טע' ענ' שעדיון כלי הוא ומק"ע ומי' מקרי קצטו ובעל לארץ כיון שאינו כלי קיבול, ואף אם סתמו אה"כ במחמיר יש לו דין קצטו ולכסוף חקקו, ונראה דלפי' נזור של מחמה שקצטו בחרץ והא"כ חטט ענ' ב"ק אינו פוסל, אשי' דמק"ע אם לא נעשה מחמה לשמש הקרקע, מי' לא מקרי כלי קיבול ואינו פוסל אף המקוה משום שאוב, אלא שאם נופלים רוב מי המקוה על ידו לדוג' למקוה וא"ל' למים לבוא אם יסיר הנזור יש בזה משום כו"י עיי' דבר המק"ע, אה' כונת ש"ך ס"ק ק' וכמשי' לעיל.

ב) בתשובת ח"ס סי' ר"ב כ' דעת הר"ן והר"ש והרשב"א ומרדכי בשם מהר"ם פסול זוחלין דרבנן והדברים מתמיהים וישחקע בדבר, ואילו היה זוחלין דרבנן היו הראשונים י"ל מפרשים בדבר, והלא בשאובים כ' הראשונים י"ל טעם שגזרו משום לעבול בכלים, וזוחלין למה יגזרו, ואחרי שמונח בתה"ד ומהרי"ק שהוא דאורייתא וכן מנזר' בריב"ש שבי' דעטם זוחלין משום שאין כאן מי' שאין זוחלין חיבור, וכן מנזר' במרדכי שבי' דגם לדעת מהר"ם מדאורייתא עלתה לה ענינה שלא אמר מהר"ם רק משום גזירה של חרדלות של גשמים, ואם איתא דזוחלין דרבנן לא היה מנזר' הדין דכל כידון אינו אלא בדרבנן [וכן מנזר' בחו' בנזרות נ"ו א' שבי' דלא שייך קמא קמא בטל דאין זה אלא בדרבנן וכמשי' כ"ב ב',

76

ואם איתא דזוחלין דרבנן שפיר י"ל דלמרינן קמא קמא בטל מן כידון] ומה שהמך בגאון ז"ל על דקדוקים ויטובים כדי ליהם לראשונים ז"ל שהוא דרבנן, לא זו הדרך להקצנה לקח מפי רבותי ז"ל, ומה שבי' דאין מבי' לא בטל בדין הוא שמטע מי גשמים אוסרין זוחלין, א"כ הא דהעיר ראב"י על הזוחלין שרבו על הנוטפים שהם כשרים, הוא דלא כמי' מבי' לא בטל, ואין הדבר כן אלא הכא לאו מדיון ביעול הוא, אלא כי היכי דבמקום שהיה מלך בחמה היו המעין עיקר וכל המים הבאין עליו כו' כזרועים בתוך המעין ובעליון בו מפני שהן טפלים למעין, הי' במקומות החדשים ורוב המים מי המעין נעפלים מי גשמים למעין וכרושין בחוכו דעו, וליכא מלך דפליג על זה, והלא הראשונים י"ל תמכו על הא דראב"י פשיטא וכי טפה אחת תפסול פרת, וכן משי' רשב"א דבמי פירות החמירו, לאו למימר דשארין דרבנן אלא גם בראורייתא אמרינן קמא קמא בטל וכמנזר' ברשב"א שם וגם במי פירות אמרינן מה"כ קמא קמא בטל וכמנזר' ברשב"א וימות פי"ב ב' [וזה כונת ר"ת דבהפסקה אמרינן קמא קמא בטל אף בראורייתא] אלא החמירו מדרבנן ואין כל חומרות דרבנן שוין, וכונת מהר"ם שהגיה סתמה שנבין דשמואל לא הקיל למעשה אלא בורכ' באבוב, ובה' לא יסחרו דברי שמואל אהדדי, ואין לחו' ממש' הרמ"א דזוחלין דאורייתא ואין לעשות שום סניף להקל בזה.

ומשי' הח"ס ז"ל שם דבהפסקה שלגום לא שייך מכיפי מבי' ממי' הרא"ש דהאורי' מתחננה, נראה דודאי בהפסקה שלגום ג"כ שייך הא דלמור חנינים כ"ב ב' און לך טעם מלמעלה כו' דהא בעי' שירדו הגשמים בעמק טפה וכמשי' רש"י שם ד"ה און לך כו' ואשי' דכונתא דלרעא כו' רעיונותא מהני, והרא"ש מדבר בגשמים וביה בהפסקה שלגום, וגם הפסקה שלגום מעלה אדים לחוס' בלוי"ר.

ד) סעי' מ"ח, כי שחבר לפי הסילון של אבר סילון קטן של טע', וכי צפי' בשם הח"ס ז"ל שזריך שיהי' הסילון של טע' כארובה שלא יהי' סילון של מחמה רואה חויר המקוה דאורי' כלי בכלי דמי, ולמשי' בקמא ס"ו ב' און לך טעם מחזיק מי' עד נקב בכותל שהסילון בחוכו, יש לו דין עירוב מקוה והלא הסילון והלא המקוה חד הוא, ופסי' אם ישע' הסילון הקטן כארובה לא מהני שברי' אם יכ"י נוג' שאובין בסילון וכי' לנגו' במקוה ויירדו גשמים מי' פסול, שברי' לא בראו מי' קדם שנזרעו ג"ל וכדעת פי"ב מ"ה, ולא מקרי הלוג' שבסילון כהמשכה, דכלו חד מקוה הוא, ובי' משבי' כנבאו המים לדודא למקוה, ואף אם אין כפי' הסילון כשפסי' אפשר דחשיב כחוררי' המערה וכדעת רפ"י, ואם מחזיק המקוה מי' עד הנקב חשיב החלל שבסילון כשפת המקוה ואין זה מלל במקוה, ואף שרואה את האויר אין בכך כלום, ואין מקום לחלק בין עקום בסילון לישר, וזולתי באין כפי' הסילון כשפסי' והוא כארובה לא מחשב כחוררי' המערה ויש להקל אף חוץ מי', אבל קשה להכריע בזה ולכן אריך שיהי' הסילון למעלה ממ"ס.

ה) ש"ך ס"ק ע"ו כ' דמק"ע מדרבנן אינו פוסל משום הוי' עיי' דבר המק"ע, ורק בנזוטפין שעשאן זוחלין בסעי' י"ד פסול אפי' בדבר המק"ע מדי'ם, וכל דבריו ז"ל ושאר דברי אחרונים ז"ל אינו מונע, ובמח' פי"ה מ"ה דקתי' סומך אפי' מקל אפי' קנה אפי' זב' ואפי' זכ' יורד ועובל אויב' ב' פירושים לפי ר"ש ור"ש במקל וקנה שאינו מק"ע אפי' מדי'ם איירי, ופולגתא בזה שב' חבה מחזיקין את המקל דלרי' און בזה משום הוי' עיי' דבר המק"ע ובהמ' עיבדים על הקנה לפי הרא"ש, א"י משום שהאדם אינו אלא גורם שלא לחיל לפר"ש ור' יוסי סבר דגם כה"ג פסול, ולפירוש א"ל לפר"ש דבמקל וקנה מק"ע מדי'ם איירי, וזב' חבה יורדן ועובלין בו קאמר דהא לא איירי במעין אלא במקוה וזב' עשון מי', וברמב"ם הפרש דבמעין הנוטף איירי ונוטף דינו במקוה ועושהו זוחל שיהי' דינו כמעין ולפי' הר"ם א"ל לומר דבז' הסומך את המקל פליגי, דהא אין כאן הוי' רק לחורה מעין אלא חורה מקוה היה עליו אף אם הי' המים נזוטפין, וא"כ אין כאן רק פסול שלא יהא עליו חורה מעין

1. [נמשך] (מ) פרק ט'
 מהלכות מקואות [הלכה]
 ו' והרשב"א [בעלי הנפש]
 רש שער המים:
 ת. רבינו יונה [נכנס]
 מה, א ד"ה ונראה]
 והרשב"א [מולין קו א ד"ה]
 כי פליגי:
 ע. רש"י [מולין קו, א]
 ד"ה ממי טבילה, מנייה ית,
 ב ד"ה וקדוש [המנדלי]
 פרק ט' דרכות [יבנה רב]
 רמ"ם נכנס, א ה':
 ט. כ"י קלו, א סוף
 ד"ה המטביל:
 י. כ"י קלו, ב ד"ה ונמי,
 לעמ רבינו יונה [שם]
 [ולדעת רש"י [שם]
 והרשב"א [מורה הכת]
 הקלר בית ו שער ג]
 ולהרמב"ם [שם, פירוש]
 המשניות מקואות פ"א מהנה
 [פשוטא דלון
 טובלין שם]:
 כ. (ב' פ"י) [פרק ו']
 מהלכות נכרות [הלכה ה']
 כ"ה. נהשגות שם:
 ל. פרק ד' מהלכות
 (מקואות) [מקואות]
 [הלכה טו, לעמ כ"י קלו, ב]
 ד"ה ולענין מ', מיושב
 הלכה"ה מולין קו, א ד"ה
 אמרן]:

ציונים ארמ"א

1) חשבות הרשב"א (פ"א)
 סימן תקי"י [מורה הכת פ"ח
 ו שער ד: מ"ה דרכי
 משה אות ו ד"ה
 ארבעים:

הגהות והערות

טז) וכן פסק הרב כ"י וט'
 ז"ל: [פקוד חייב]
 תוספת שבת)
 טז) כ"כ למשק אלוטור.
 ונכנס אלוטור לין שזומו
 לפרוש המטביל שם:
 טז) בדפ"ר נמשלים חיות
 ואף אחר"ל נמון סוגיית,
 ולמורה ללא טורן:
 טז) תוקן ע"פ דמשק
 אלוטור:
 טז) חוקן ממהדורה
 אמ"ד ח"פ:
 טז) כ"ה נר"ש שער המים,
 ונמנן ג' אמת כד (מהדורה)
 נמי צדק תש"ן:
 טז) כ"ה נעור ונר"ש
 טז) ועיין מוספות פסקים
 יו, ב ד"ה אלא ונזיל ל, א
 ד"ה ב':
 טז) תוספת מהדורה נאר
 הגולה, ע"פ משנה מקואות
 פ"ה משנה ה. חפ"ר של
 פלוני המילוס כחונ פ"ח
 הגולה

רק שהרב כ"י קלו, א ד"ה אצל חלק עליו, ויסודו בני על הגמרא
 דחגיגה יח, ב, וכן כתב הרשב"א [שם] ד"ל דמיירי לנגיעה דחולין,
 אצל לאכילה צעי כוונה. וכן פסק הרב [שם] ועמו בסיומן ק"מ סעיף
 ו' דאפילו נטל לטבולו במשקה אין עולה לו, דבעינן טבילה לשם
 קדושה, וכמו שכתבו החוספות
 פסקים דף קט"ו [ע"ג] ד"ה
 אסוחי אסחי. (ט) וכן משמע
 בגמרא [נכרות מג, א], כמו שכתבתי
 לעיל [סימן קמ"ק יב]. ועוד הביא
 הרשב"א ראיות חזקות לזה, ע"ש.
 ואף שהר"ה צדק הציט [שם]
 חולק עליו, מכל מקום יש להורות
 כרשב"א ותוספות. וכן פסק היס
 של שלמה [מולין פ"ח סימן כד]:
 כו במי מקוה. היינו מי גשמים
 (ט) המכונסים צנור: כז יש
 להסתפק. (י) פירוש, להמקילין
 בסעיף י"ד היינו דוקא במכונסין,
 אבל בזמלין דפסולין אפילו לטבילה
 כלים יש להסתפק. אבל להמחמירין
 לעיל הכא נמי פסולין:
 כח שבקרקע. אבל בכלי שנקרקע
 [כולי עלמא פסולים, (ט) כמו שכתב סעיף ז':

(יז) עלתה לו שבידה. (אה"ה) [דהא] [שם] מעיין מטהר ככל שהיה
 ואפילו כל גופו טובל בהם לדעת הרמב"ם פרק ט' ממקואות
 [הלכה ו: (יח) יש אומרים שדינו כמעין. זה דעת הרשב"א
 יונה [נכרות מה, א ד"ה ונראה]. דסבירא ליה אף בכלים די צטביל
 צרעית אס מתכסיס שם, א
 שחכמים הצריכו בהם מ' סתה
 משום הכי צטבילת ידים שחתי
 אלא מדרבנן די צרעיות: א
 אומרים שצריך ארבעים
 סאה. הוא הרמב"ם [נכרות
 ה]. דסבירא ליה שצריך לטבילה
 ידים כמו לטבילה כל הגוף
 (יט) יש להסתפק בו, אס נק
 גס צוה (ס) לדעת הר"ר יונה
 שזכרתי בנמון [פ"ק יח] צידים סתה
 מכל גופו: (כ) ולהראב"ה
 מטבילים. טעמו, שהרי צטביל
 קריין טובלין בהם אס יש בהם מ'
 סאה בקרקע. זה לשון מו"מ ו'
 [כ"ה קלו, א ד"ה המטביל, מלאכה
 כחונ נהגות רש"ל [לעור סימן קל]
 וצביל יש אוקרים יש מחיין]

והר"ר אביגדור [מוסא בשלטי הגדודים נכרות מה, ב סוף אות ג] לא רצה
 לטבול בשלג אפילו בשעת הדחק, ע"כ. ונראה דר"ל שזרוק שלג
 על ידו אחת ואח"כ יזרוק על השנית, דהשלג דינו כמים. אי נמי לטבול בשלג קאמר, (וכן עיקר). דפליגי ביה, כי (היכא) [היכין] דפליגי
 ביה לענין טבילה כל הגוף צו"ד סימן ר"א [עור קה, א] ובשו"ע שם [שפי"ג ז]. אבל ליקח שלג צידו אחת ולשפשו צידו השנית לדעת
 הכל אסור, אפילו במים. ועיין מה שכתב כ"י סימן ק"ם [קלו, ב ד"ה כחונ וכו' דלאוהי], עכ"ל. ולי נראה כפירוש הראשון שזכר, אבל
 לענין טבילה בשלג במקום שהוא מכוונס בגומא ויש שם שיעור מ' סאה, יש להתיר צטבילת ידים, דהא אפילו צטבילת כל גופו כח
 רמ"א צו"ד סימן ר"א סעיף ל' דלכתחלה יש להתמיר, ממילא צטבילת ידים מותר אפילו לכתחלה. כן נראה לעני"ל לסמוך על זה

ביאור הגר"א

[מ] [שפי"ג יח] הטביל בו ואם בו ויש אומרים שצריך בו, כמו שכתב בחולין
 ק"ו א' השתא כל גופו בו, ובפרק ב' דחגיגה יח, ב) ולקדש מטבילין, אלמא
 דמהני הטבילה. ובתוספתא ידים פ"ב הלכה א' המטביל ידיו בו, כמו שכתוב
 בסעיף י"ט. אלא דרעת ויש אומרים שצריך בו הוא רש"י שם [מולין] ד"ה
 דאפסקיהו, דסבירא ליה דכתי דין מקוה, כמו לכל גופו. וכן משמע במתניתין
 פרק א' [דכלים] [דמקואות] מחניחין ו' למעלה מהן מקוה בו ומטבילין. ועיין
 רמב"ם [פירוש המשניות] שם. וזהו שכתוב במתניתין הקדמת וליטול מהן לידים,
 דוקא ליתול. וכן הוא להדיא בתוספתא פרק א' דמקואות [הלכה ו] הביאה
 ה"רש שם מחניחין הג"ל [משנה ו]. וה"ל התוספתא, למעלה מהן מי תמצית
 שלא פסקו, שמטבילין בהן את המים ואין מטבילין בהם ארס וידים וכלים,
 זה הכלל כל מקוה שארס טובל בו ידים וכלים טובלין בו, אין ארס טובל בו
 אין ידים וכלים טובלין בו. וכן משמע לכאורה בגמרא [מולין שם] דלא אפשר
 אלא מטעם קל וחומר השתא כל גופו. וכן דעת הרמב"ם שם [הלכות נכרות ו,
 ה: הלכות מקואות יא, א] [טו], וכמו שכתוב בסעיף ט"ו. וכתב בהדיא דאם אין
 במקוה מי סאה אין מטבילין בהן הידים. ודעת החולקין צ"ע. והר"ע ברטנורא
 [מקואות שם] מפרש לקרשים דוקא, ואין דבריו נכונים. ונראה טעם החולקין,
 פירשו דאפסקיהו כו' פירוש לגמרי, ואף שאין בהם מי סאה ולא מחוברין עם המקוה, דפסקיהו לגמרי משמע. וכמו כלים דסגי מן החורה ברביעית כו'
 שכתוב בפרק קמא דפסחים יז, ב. [א] ואע"ג דבפרק ו' דנוזר [גה, א] אמרין דחכמים בטלוה, מכל מקום לנטילת ידים דרבנן לא בטלוה. וכן כתבו תוספות [חולין]
 שם ד"ה דפסקיהו לפירוש ראשון, וראה מארימא דרדליא [שם קו, א] דסתמא לית בהן מי סאה, ואי לאו דשואבין נניחו מטבילין בהו, כמו שכתוב שם [חולין]
 קו, א]. רשב"א בחידושו [שם קו, א]. ועוד דוקא שאבין, אבל אם המשיכן מותר [כ"ל ספי"ג ז]. ואף אם תמצא לומר [שם] דמחברין למקוה, מכל מקום הא אמרין
 [טרוהו פ"ח משנה ט] דקטפרס אינו חיבור, ובעינן כשפורת הגור [מקואות פ"ו משנה ז]. ומה שאמרו [מולין קו, א] השתא כל גופו בו, ר"ל לענין מרירותם,
 אמרין [טרוהו שם] דניצוק אינו חיבור, וכעין דכמתוקים חשיבין לה, ואף כפחות מארבעים סאה. וזהו שכתוב [חולין שם] מר סכר גזירין. ומתוספתא [מקואות פ"א הלכה ו]
 חיישינן למרירותם, והכי נמי דכמתוקים חשיבין לה, ואף כפחות מארבעים סאה. וזהו שכתוב [חולין שם] מר סכר גזירין. ומתוספתא [מקואות פ"א הלכה ו]
 אין ראיה, דהא אמר שם ג"כ כלים, ודי ברביעית. אלא דעל המים קאי אותן מים ואמי תמצית דרישא, כמו שכתוב שם. ועיין [ר"ש שם] פרק א' מתניתין
 תניא בתוספתא כו' כנוכר לעיל, אבל מעיין סני אף לארס בכל שהוא, כמו שכתוב בפרק א' [משנה ז] ופרק ה' [משנה ז] דמקואות, וכמו שכתב הרמב"ם [חולין]
 מקואות ט, ו]. כל שכן דכשר לידים. אלא שר"י [מובא ברא"ש הלכות מקואות סוף סימן א] כתב דוקא לכלים אבל לארס בעינן [רביעית] [מ' סאה] [ט], ממה שכתב
 בריש פרק ג' דחגיגה [נב, א] דהא ארעא חלחולא מחלחלא, וזה לא שייך אלא במעין. ועיין תוספות בפסחים י"ז ב' ד"ה אלא. וכן הסכימו רוב הפוסקים
 וכמו שכתוב ביו"ד ריש סימן ר"א. כתב כ"י [בא קלו, א] סוף ד"ה המטביל] מכל מקום כיון דנטילת ידים דרבנן אוליין לקולא הואיל ובלאו הכי הרשב"א וק"מ

הגהות רעק"א

1) [מג"א קב"ה] פירוש דהמקילין. עיין כ"י קלו, ב ד"ה ומיין דהרשב"א
 נמרת הכת [האלון] [הקלן] [ימה ו שער ג] פלג מוחלים. אלא דהכ"י כתב
 ולהר"ר יונה [נכרות מה, א] א ד"ה ונראה] יש להסתפק, היינו כיון דקבירא ליה להר"ר
 יונה דרפעיית מהני יש לומר דגם וחסין מהני. ואף דמקודס כתב הכ"י [קלו,
 ד"ה המטביל] דהרשב"א [מולין קו, א ד"ה כי פליגי] והר"ר יונה סבירא ליה דרפעיית
 רפעיית, וכיון דהרשב"א אף דמיקל צרעיות מכל מקום וחסין סבירא ליה דרפעיית
 א"כ מהיכי מיחי להסתפק בעת הר"ר יונה לשווייה מחלוקת. היינו דלמדת מה
 הרשב"א נמרת הכת הארון [פ"ח ו שער ג] ממה שכתב בחידושו לפ"ח
 דאפסקיהו נכח בירמא [מולין שם] דמיירי שהו רפעיית, ומה מוכח דרפעיית
 מהני כעמ רפעיית יונה, אלא נמרת הכת הארון כתב דמיירי דהוא מוחל
 למקוה, ועמו דהעיקר בשו"ע סימן ק"ם סעיף ו', מוצא שזמר מדכיון שמתיר
 ומשום הכי סבירא ליה ג"כ נמרת הכת [האלון] [הקלן] דוחלין פסול. אלא
 לדעת הר"ר יונה ולפי מה דהיה סוגר הרשב"א בחידושו דרפעיית מהני, יש לומר
 דגם וחסין מהני, וכנס דברי הכ"י:

בזוהר תפול אמת סניך האת
 אמת יבואלית

לידים וכתב עליה ולפי זה אסור לטול עליהם שיהיו כזבים לכל דבריהם (גדה) ואפילו מטמא מת נמי אסור בכלי המקבל טומאה דקא מטמא ליה טומא מת לכלי ונמצא כלי מטמא את המים ומיפקלי לנטילה כמו מכל המטמא במשא ולקמן בפ"ג (מ"ד) משמע שדאי דמים טמאים פסולים לנטילה ולפי זה אין תקנה בזמן הזה דאם דלה גוי מים אסור לטול מהם ואפילו מן הטמא דהכל טמאין בזמן הזה ונוגעים בכלי וזמנים ויש מפרשים דהכא בטול ידיו לתרומה איירי ולא בטול ידיו לחולין דאי לא מימא הכי גדה ויולדת היאך נטולות לעצמן הא מטמאות במשא ואין זה דיוק דהא אמרינן בפרק כל הבשר (קו.) דטולין ידים לחולין משום סרך תרומה וכיון דמשום סרך תרומה היא אין חילוק בין תרומה לחולין ואפילו גדה דלאו בת חכילת תרומה היא ומים שעל ידיה טמאים תקון רבנן נטילת ידים עכ"ל: ורבינו הגדול מהר"י אבהו ז"ל כתב שמפרש אחד כתב כל דברי רבינו שמשון ואח"כ פירש הוא פירוש אחר בתוספתא שכל טמא שאם נגע בו אדם באצבעו יהיה כל גופו טמא ולא ידיו לבד דומיא דמת דטמא מת ובעל גדה דהיינו טומאה דאורייתא [כשר ליתן לידים] אבל כל טמא שאם נגע בו אדם יהיו ידיו בלבד טמאות דהיינו טומאה דרבנן אינו כשר ליתן לידים שעשו חיוב ככאן מפני שהטעם שגורו צידים הוא משום סרך תרומה ואוכלי תרומה פרושים הם מכל וכל מטומאה דאורייתא ומהו לא היה צריך להזהיר אלא מטומאה דרבנן ולפי זה מי שהוא טמא טומאה דרבנן אין נטולין ממנו לידים ע"כ: והרא"ש כתב בפרק קמא דמסכת ידים (סג) והאידנא שכל המים טמאים יכול לטול מים מגוי או מן הגדה דנלאו הכי כל המים טמאים ואי אפשר צענין אחר ע"כ דעתו כדעת המוסקפות וכך הם דברי רבינו: והבבא דהיה (ה"י טעודה ס"א) כתב הכל כשרים לידים ואף מחרש שוטה וקטן אבל לא מן הגוי והעבד דצעינן שיבוא מכה אדם והם אינם קרויים אדם (ב"מ קיד:) עד כאן. ואחרות חיים (ה"י נט"י ס"י) כתב בשם מלינו להרמב"ם שכתב כן. אבל סמ"ג (עשין כו ק"ג) והתרומה (ס"י) ע"כ כתב דברי המוסקפות והרא"ש דצין גוי צין גדה יכול לטול מהם מים וכן העלה הרשב"א בתורת הבית (הארון סג) וכן כתבו בתשובות (הרשב"א המיוחסות) להרמב"ן סימן קנ"א:

הכי מימא צפרק כג הבשר דקחמיר השמנו כג גופו טמא ידיו ורגליו לא כל שכן וכיון דמקל ותומר דכל גופו נפקא לן דיו ככל גופו וצעינן מים שראויין להטביל בהם כל גופו וזהו שכתב רבינו המטביל ידיו בצרעיים סאה הראויין למקוה כלומר הראוין שיהיו מטהרין כל גופו שאין שאובין ולא זוחלין אלא מי גשמים שנתקבצו למקוה וכן פירש רש"י לשם. ודלא כה"ר יונה שאפילו אין בהם אלא רביעיית כשרין לטול בהם ידיו כיון שאין שאובין אלא נחאספו מאליהן מי גשמים יכול לטבול בהם ידיו וצ"י האריך במחלוקת זו בין הפוסקים והמסקנה בשלחן ערוך (סי"ד) שצ"ע לידיו צמי מעיין סגי ברביעיית כל שמתכסים ידיו בהם צבת אחת ואם הטבילין צמי מקוה יש אומרים שדינו כמעין ויש אומרים שצריך ארבעים סאה ונקטינן כדברי המיקל. ובהגהת שלחן ערוך (סג) ויש להחמיר לכתחלה עכ"ל. וכל זה במטביל ידיו צמיעין ובמי מקוה אבל במטביל ידיו בכלי המחובר לקרקע או שאינו מחובר לקרקע נחבאר למעלה: **מצאתי** כתוב בהגהת מהרש"ל (לטור ס"י קא) ובשג"י יש אומרין ויש מחמירין וה"ר אביגדור לא רצה לטבול בשג"י אפילו בשעת הדחק גליין אלפסי בברכות (שלישי הגזרים ספ"ה) ע"כ. ונראה דר"ל שיקח שלג בכלי ויזרוק על ידו אחת ואחר כך יזרוק עוד שלג אחר בכלי על ידו שנייה דהשלג דינו כמים אי נמי ועיקר לטבול ידיו בשג"י קאמר דפליגי ביה כי היכי דפליגי בטבילת כל הגוף בשג"י עיין ביורה דעה סימן ר"א ובשלחן ערוך לשם סעיף ל' אבל ליקח שלג צידו אחת ולשפספו עם ידו השנייה לדברי הכל אסור אפילו צמיעים ממש כל שכן בשג"י דלא ועיין במה שכתב ב"י בסיומן ק"ס:

יד ומברך על טבילת ידים. כך היא דעת הסמ"ג והמרדכי דאין מצרכין על נטילת ידים אלא כשנטול מן הכלי ומימא שהרי בפרק הרואה כתב הרא"ש (ס"י ג) שראוי היה לצרך בשחרית על נקיות

14

ל"ה

76

יד המטביל ידיו בארבעים סאה וכו'. כן משמע מדאמרינן בפרק כל הבשר (קו.) גבי חמי טבילה כולי עלמא לא פליגי דשרי ואמרינן נמי השתא כל גופו טבול בהם ידיו ורגליו לא כל שכן ודעת רש"י שאין טבילה לידים מועילה אלא צמיעים שראויים להטביל בהם כל גופו וכן כתב גם כן בפ"ג דחגיגה (יח:) על מנתמין דטולין לידים לחולין למעשר וכו' וכן כתב המרדכי פרק אלו דברים (ס"י רג.) אבל ה"ר יונה כתב בפרק אלו דברים (מא. ד"ה ונראה למורי) דמן התורה אין שום טבילה לריכה מ' סאה אלא טבילת כל גופו בלבד אבל טבילת כלים די ברביעיית והוא שיהו מתכסים הכלים צתוך המים אלא שהחכמים אמרו שלא יהא חילוק בין טבילת גופו לטבילת כלים והצרכו הכל בצרעיים סאה ומדחזינן לטבילת הכלים שהיא מן התורה שאינה לריכה ארבעים סאה כל שכן טבילת ידים שאין אלא מדרבנן שדי שיעבדו לו טבילה וידיו ברביעיית כיון שמתכסים עם והציא ראיות לדבריו ובסוף דבריו כתב שאע"פ שלטבילת הגוף צריך עירוב כל זמן שאין צמיעים ארבעים סאה לענין טבילת ידים אין צריך עירוב ואפילו פסק המים לגמרי מהמעין ואין בהם אלא רביעיית או שנתקבצו מאליהן מהגשמים יכול לטבול בו ידיו כיון שאין שאובין עכ"ל: ובין דעת הרשב"א בפרק כל הבשר (ריש קו. ד"ה כי פליגי) שכתב ואי קשיא לך אי פחות מארבעים סאה היאך תעלה לו טבילה ואפילו לידיו יש לומר ידיו כיון דסגי להו בכלים ברביעיית גם צקרקע כל שמטביל אותם צבת אחת די לו דהא ארימא דללאי סתמא לית צה ארבעים סאה ואי לאו דשאובין מטביל צה את הידים ואל תתמה שלפעמים אפילו בטבילת גופו מקילין בפחות מארבעים סאה כגון לבעלי קריין שתקנו להם ט' קבין ואע"פ שזה צקרקע וזה בכלים טז עכ"ל: והרמב"ם חולק על זה וכתב בפירוש המשנה פ"א ממסכת מקואות (מ"י) לשון התוספתא (מקואות פ"א ה"ו) כל מקום שאדם טבול ידים וכלים טבולין אין אדם טבול אין ידים וכלים טבולין ואע"פ שהציא הרמב"ם לשון תוספתא זו על דברים שטעונין טבילת ידים ואין מספיק בו נטילה מכל מקום משמע דהוא הדין לדברים שמספיק בהם נטילה שאם בא להטבילם צריך להטבילם צמקוה שאדם טבול בו ולכן כתב בפ"י מהלכות צרכות (ה"ה) כל הצריך נטילת ידים והטביל ידיו צמי מקוה אינו צריך דבר אחר ואם הטבילם צמיעים שאין בהם שיעור מקוה או צמיעים שאובים שצקרקע לא עשה כלום. ומיהו הני מילי צמיעים שאינם נוצעים אלא שנתקבצו ממני גשמים וכיוצא בהם אבל צמי מעין כל שיש בהם כדי לכסות ידיו מטביל בהם את הידים שהרי אפילו גופו טבול בהם לדעתו שהרי כתב בפ"ט מהלכות מקואות פ"רישה

הרמב"ם שאין נטולין לידים מגוי ונראה שטעות סופר הוא שהרי לא מלינו להרמב"ם שכתב כן. אבל סמ"ג (עשין כו ק"ג) והתרומה (ס"י) ע"כ כתב דברי המוסקפות והרא"ש דצין גוי צין גדה יכול לטול מהם מים וכן העלה הרשב"א בתורת הבית (הארון סג) וכן כתבו בתשובות (הרשב"א המיוחסות) להרמב"ן סימן קנ"א:

יד ומברך על טבילת ידים. כך היא דעת הסמ"ג והמרדכי דאין מצרכין על נטילת ידים אלא כשנטול מן הכלי ומימא שהרי בפרק הרואה כתב הרא"ש (ס"י ג) שראוי היה לצרך בשחרית על נקיות

(יט) בדברי הרמב"ם אין צריך דבר אחר. פירש מהר"י ך חצי שאין צריך לא נעובד ולא להגיבה ידיו ולתרומה יז אין צריך שטיפה צי פעמים הביאו בית יוסף (דף ל"ח סוף ע"ג) (לקמן ד"ה כתב המרדכי) ע"כ: הגהות והערות

ארכא סוריג האלם
אורי חייית קוט אלמג נאלג י.י.ר

15

אלא כיון שחקנו לברך על נטילת ידיים נטילת ידיים לאכילה חקנו גם בשחרית לברך על נטילת ידיים אלא שאם אין לו מים זה את ידיו בצרור או בכל מידי דמנקי מברך על נקיות ידיים לאלמלא דאם הוא רוחץ שחרית במים אפילו אינו נוטל מן הכלי משכשך ידיו בכלי או מטבילין י נמי מברך על נטילת ידיים והכי נע בשלמן ערוך לעיל סימן ד' י' שלא כתב למברך על נקיות ו אלא היכא דאין לו מים ומקנה בצרור וכו' משמע דצ"ש לו מים !ם מברך על נטילת ידיים בין נוטל מן הכלי בין עובל ידיו בכלי או י אלא דכתב לשם דאם רוחץ ה הפסולים לנטילת ידיים לפעודה מי שאומר דלא מברך עלייהו ו דלא איתקון לנטילה לפעודה כן לא איתקון לנטילת שחרית שכתב צ"י לשם בשם הרא"ה אם לפי זה נמשך דאם בטובל ידיו ודה לא היה מברך על נטילת ידיים אלא על טבילת ידיים או על רחיצת ידיים או שטיפת ריח היה צריך לברך על נטילת ידיים או על רחיצת ידיים או שטיפת ו ולמה לא פסק כן בשלמן ערוך וגם הרב בהגהה לא כתב כלום ופ"י ב"ב נראה עיקר לברך על נטילת ידיים כמו שכתב וצ"א בתשובה ופ"ן כתבו התוספות ומלא כן כתוב משם הגאונים יאו צ"י ופסק כן בשלמן ערוך כאן ולכן צ"י ד' לא כתב בשלמן ו דמברך על נקיות ידיים אלא באין לו מים אצל צ"ש לו מים מברך נטילת ידיים בכל ענין וכך פסק מהרש"ל בהגהותיו (נטורי) ודלא כהגהת שלמן ערוך ודוק:

ה"ו) שהמעין אין למימיו שיעור אפילו כל שהן מטהרין וכח הרא"ש בהלכות מקואות (סו"ס א) שכן דעת הראב"ד (בעלי הנפש ריש שער המים) גם כן ואם כן לפי דעתם ודאי לנטילת ידיים אין מי מעין צריכים שיעור וזהו שדייק הרמב"ם ולא הזכיר בהלכות זכרות גבי אם הטבילין במים שאין בהם שיעור מעין אלא מקוה. אבל הרא"ש חולק עליהם וסובר כדברי ר"י דלא אמרו מעין מטהר בכל שהוא אלא לנטילת כלים אבל לנטילת אדם אפילו קטן צ"ע ארבעים סאה אף צמעיין ולדברייהם אפשר לנטילת ידיים נמי צ"ע ארבעים סאה כדברי רש"י יח והרמב"ם או דלא צ"ע וכדברי ה"ר יונה והרשב"א ז"ל. ונראה לכיון דנט"י דרבנן נקטינן לקולא (ד' :):

סימן קס

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א—ב] צריך שיהא במים מראה מים ושלא נעשה בהם מלאכה ואיזו מלאכה פוסלת. ודין מים המגולים: [1—0.T] וחמי האור וחמי טבריה ומים שנפסלו משחיית הכלב: [יא] מים שנסתפק לו אם הם כשרים לנטילת ידיים וכן ספק אם נטל ידיו וכל ספק טהרה בידים טהור: [יג] שיעור המים שצריך לנטילת ידיים: נוטלין ד' י"ה זה בצד זה או זה על גב זה ובלבד שירפו שיבואו בהם המים:

א (ה) צריך שיהא במים מראה מים שאם נשתנו

לנטילת אדם וכן נראה לומר לדעת רש"י וכן נראה שהוא דעת הרשב"א שכתב בתורת הבית (ק"ר צ"ו ש"ג) המטביל ידיו צנור או צנורוס כנוס מים הראויים לנטילה ידיו טהורות. אבל לדעת ה"ר יונה איכא לספוקי אם נקל גם צ"ע לענין טבילת ידיים דלכאורה משמע שגם צ"ע ראוי להקל (לדעתם) [לדעתו] אלא שאם מה שכתב ה"ר יונה או שנתקצו מאלהין מהגשמים יכול לטבול צו ידיו הוא בדקדוק אם כן דוקא במקוצים הוא למכשר במי גשמים אבל לא בוחלין:

א צריך שיהא במים מראה מים וכו'. פרק קמא

ה"ב) שיהא במים מראה מים ושלא נעשה בהם מלאכה ואיזו מלאכה פוסלת. ודין מים המגולים: [1—0.T] וחמי האור וחמי טבריה ומים שנפסלו משחיית הכלב: [יא] מים שנסתפק לו אם הם כשרים לנטילת ידיים וכן ספק אם נטל ידיו וכל ספק טהרה בידים טהור: [יג] שיעור המים שצריך לנטילת ידיים: נוטלין ד' י"ה זה בצד זה או זה על גב זה ובלבד שירפו שיבואו בהם המים:

וכתב עוד (נמו"צ סס) ידו אחת בנטילה וידו אחת בנטילה ידיו טהורות כדאיתא בפרק צ' דגיטין (טו): ודענין הזכרה שצריך לברך המטביל את ידיו כתב המרדכי בפרק אלו דברים (ס) שצריך לברך על טבילת ידיים או על שטיפת ידיים וכן כתב סמ"ג וסיים זה ואין מברכין על נטילת ידיים אלא כשנוטל מן הכלי. וזה לשון הרשב"א בפרק כל הבשר (ס) כתבו התוספות ומברך טבילת ידיים מידי דהוה אכל גופו שיכול לטבול שם ושמתמי מפי רבינו הרב ז"ל דלא מברכין אלא על נטילת ידיים דהיכן ז"נו על לת ידיים אבל על נטילת ידיים ז"נו ויש בכלל מאתים מנה שמחמת חיוב הנטילה שז"נו אנו מטבילין זה עכשיו את הידים ונראה עיקר מלאכת כתוב משם הגאונים ז"ל ע"כ וכן כתב הוא ז"ל בתשובה (ח"א סי' ק"ו ומ"ו סי' מקלד) וכן כתבו תלמידי ה"ר יונה בפרק אלו דברים (מא. ד"ה ולעין) (ו):

קס פרטי רמזי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן

טעם למה מים שנשתנה מראהן פסולים: [ב] מים שצינן בהם יין פסולים: [ג—ד] מים שלפני הנפח ושלפני הספר וששתו מהם תרנגולים אם ים לנטילת ידיים: [ה] מי מקוה או מי מעין שעשה בהם מלאכה: [ו] נוטלין לידים מיבחושים אדומים ומכל דבר שתחלת ברייתו מן המים:

לדעת הרמב"ם פשיטא שאין מטביל ידיו בהם אפילו יש בהם ארבעים סאה מאחר שאינם ראויים לנטילת אדם וכן נראה לומר לדעת רש"י וכן נראה שהוא דעת הרשב"א שכתב בתורת הבית (ק"ר צ"ו ש"ג) המטביל ידיו צנור או צנורוס כנוס מים הראויים לנטילה ידיו טהורות. אבל לדעת ה"ר יונה איכא לספוקי אם נקל גם צ"ע לענין טבילת ידיים דלכאורה משמע שגם צ"ע ראוי להקל (לדעתם) [לדעתו] אלא שאם מה שכתב ה"ר יונה או שנתקצו מאלהין מהגשמים יכול לטבול צו ידיו הוא בדקדוק אם כן דוקא במקוצים הוא למכשר במי גשמים אבל לא בוחלין:

וה"ב) שיהא במים מראה מים ושלא נעשה בהם מלאכה ואיזו מלאכה פוסלת. ודין מים המגולים: [1—0.T] וחמי האור וחמי טבריה ומים שנפסלו משחיית הכלב: [יא] מים שנסתפק לו אם הם כשרים לנטילת ידיים וכן ספק אם נטל ידיו וכל ספק טהרה בידים טהור: [יג] שיעור המים שצריך לנטילת ידיים: נוטלין ד' י"ה זה בצד זה או זה על גב זה ובלבד שירפו שיבואו בהם המים:

וכתב עוד (נמו"צ סס) ידו אחת בנטילה וידו אחת בנטילה ידיו טהורות כדאיתא בפרק צ' דגיטין (טו): ודענין הזכרה שצריך לברך המטביל את ידיו כתב המרדכי בפרק אלו דברים (ס) שצריך לברך על טבילת ידיים או על שטיפת ידיים וכן כתב סמ"ג וסיים זה ואין מברכין על נטילת ידיים אלא כשנוטל מן הכלי. וזה לשון הרשב"א בפרק כל הבשר (ס) כתבו התוספות ומברך טבילת ידיים מידי דהוה אכל גופו שיכול לטבול שם ושמתמי מפי רבינו הרב ז"ל דלא מברכין אלא על נטילת ידיים דהיכן ז"נו על לת ידיים אבל על נטילת ידיים ז"נו ויש בכלל מאתים מנה שמחמת חיוב הנטילה שז"נו אנו מטבילין זה עכשיו את הידים ונראה עיקר מלאכת כתוב משם הגאונים ז"ל ע"כ וכן כתב הוא ז"ל בתשובה (ח"א סי' ק"ו ומ"ו סי' מקלד) וכן כתבו תלמידי ה"ר יונה בפרק אלו דברים (מא. ד"ה ולעין) (ו):

בעוהשי"ת

ספר

שאלות ותשובות

זכרון יהודא

על ארבעה חלקי שולחן ערוך

חברו הרב הנאון הצדיק המפורסם

כקש"ת מרן יהודה גרינוואלד זצוקלה"ה

אבדק"ק סאטמאר יע"א

חלק ראשון

חלק שני

ועתה יצא לאור מחדש מני"ק

חלק שלישי

***

הובא לדפוס ע"י

יודא הלוי קליין

בן הרה"ח מו"ה ר' יצחק ז"ל

שנת תש"ס לפ"ק

ברוקלין ניו יארק

ולא טעילה כל גופו לצד חס דווקא טעילה כלים שהיא נהיה החנינו צו אצל טעילה ידים שנדרבנן די צרביעית היכי דנוכסי ידו ע"ב. ומהקיל צענין טעילה ידים לענין טע"ל וי"א קאה אפ"כ שהקיל גם זה דכפרי"י נוי נוקה גם צוחלין וכו' ונקטע דווקא צנוקצלים ולא צוחלין אצל להרנצ"ס ז"ל צוודחי פסולין נוי נוקה זוחלין נאחר שאינם ראויים לטעילה אדם דאם החנינו צאין צהם נוי קאה כיון שאינם ראויים לטעילה אדם והציא ההוספתא כל נוקוס שאין טובבין ידים וכו' אין קובלין עכה"ד הצ"י והנה צהדיא כי הצ"י קס נוראצ"ד ז"ל לענין נויים שאוצין צקרקע כיון קראויים לצעלי קריין כפרי"י ג"כ לטעילה ידים וא"כ אס נוי הנוקוה זוחלין הי"י כפרי"י לצ"ק הי"י ננוילא גם כפרי"י לטעילה ידים כיון קראויי דהיבן דקס טעילה עליו נה"ה או ככלים או לאדם ציק טעילה ונקרי וכפר לטעילה ידים וא"כ ונה הוא הספק צדעה הר"י ז"ל לנפסקליהו לטעילה ידים אע"כ דהנוהצר פשיטא ל"י דנוי נוקוה זוחלין פסולין לצ"ק. וצאונה הרנצ"ס ז"ל סכה צנויים שאוצין צקרקע אין נועצילין צהם אה הידים דעתו נפלאה ונוכי ואין ל"י פה צנוירחן ספרים לביין צהם והי"ה יעהר לצנו לעצדו צאונה וצנויים ונה"י נעוקקי הורתו לצמה צנהכה פל היויים לאוי"ע צכ"א ארי"ב הדוקי"ת צאה"ר.

דיק יודא גר"ו

לענין הסיכנות שנהנו צקרקע צנוקוה טיבואו הנו"י מתהיה עוונק נועלום לנפלה עיי"ה שקו חת"ס חויר"ד ק"י ר"ד נוס"כ ונהנצ"י סצנה ליכא חשק נוסוס. על דצר הנוקבל טוונאה כיון טעהה הנקוה כשר ואין הנקרים והמקונרות פועלים אלא למונע שלא יתחקר לעהיד ע"ש דקלק"י החת"ס לכצרה זו לכנווך על"י להלכה והי"י נוי צנ"ד שהסילונות ל"ך לעכב רק שלא יקנהו הנחילות לל"ך הי"ך הנוים ועוד כלה פקטו לפנו"ש צקע"י ונ"ו צד"א דוונק"ד נוי גשנויים צעלנא אצל אס ונוק"ד ונועיין או ונוקוה אפי"י ע"י דצר הנוקבל טוונאה כשר דחצצין לזה הנוקוס באלו הוא נמוצר למעיין וצכ"ז ליתר טאה יעשו צאופן טלא יגיעו הסיכנות עד קנווך לעליונו של נקצ הנכבס לתוך הנוקוה וצזה צוודחי קרי לכ"ע כנוצור צקע"י ונ"א ר"י ע"ש.

סימן ס"ב

שלום לך אהו בבני הרב המאודה דתן אהו מ"ה אברהם חנוך פרי"ם נ"י דיין מצוין דקי"א טאטמאר יע"א.

ועתה אציג לפניך דעתי צל"ור הצנין הנוקוה לדעהי לא יעשו הרעזערוואר חתה צ' העיקוה רק יעשו הרעזערוואר צאונלע צ' העוקוה וצו צהרעזערוואר יה"י פתוח הנקצ להמעייין ויצוא לחוכה הסילון הנוציא את הנוים [נקלה צעליונו של "הצאנען" צציל הרפש טצקרקעות צרוצ הנוים] ואוהו הרעזערוו ונקוה אס יל"ו

חשק לזה אצל צכה"ג דכ"ד שהחמילה ע"כ דרך נטיה ככ"ל ונקחצר דגם הנוחצר חושק טכעטו פהחמוכים זוחלין ע"י העליוני" אונס צחשק הנ"ל צקוף ק"י כ"ח מחיר"ד כ"י דאדרצא ע"י נעשה הנועיין עוונד כנועיין זוחל מטהר אה הקאוצין ע"י חיצורס לנ"י הנועיין [הגם ד"ש אפי"י לפקפק דווקא אס החמילה צעצע נעשה הנועיין עוונד כוחל כיון ד"ש צו ח"ה החמילה ונה שאין כן כסלא צא נועלמו]. אונס לכל זה היינו לריכים אס הי"י צכה"ג חשק זוחלין אצל לפי ונה טכחצנה לנעלה צקס חסונה הנוכר לעיל [ק"י כ"ח] אין צזה חשק זוחלין כלל ונכ"ש לדעת החת"ס שהעלה צהשק ק"י ר"ד דזוחלין הוי ללוז ראקוניס ז"ל רק נדרבנן וע"כ צוודחי יס לכנווך על הנ"ל וצק"י ר"י א"כ כראה רח"י ככ"ד ד"ש להקל ע"ש ונכ"ש כשהוא לנטה נהשיעור הנ"ל. וכ"ז אפי"י לכתחילה לדעה השך הכ"ל דלא נוקרי זה זוחלון כלל וזה איה שנים דצרהי עם הנוכח הגאין דקעמיהאל ז"ל ואונר ג"כ שאין פקפוק צוחילה כזו ע"כ ח"ו להחניר דיעצד להלריך לצנוה לטעול סניה ככעצלו צנוקוה הנ"ל ונכ"ש כשי"ש ספק קננה טפכו אז להוכה להלריך עוד צכה רק טלא ל"הי לעכב אפי"י להיות ונעוכב צ"י חיהרה להקיצ ככ"ל צלי פלפול והי"ה יסנורכס ונכל ונכטול צצ"א הד"ש

דיק יודא גר"ו

סימן ס"א

אורך ימים ושנות היים לבי אהובי ידינ"פ המידא דלבא ועינא ב"ק הרב דגאון הגדול המפורסם הר"ף ובק"י עה"י פה"ה נ"י בקי"ת מ"ה משה גר"ו שליט"א אב"ד דקי"ק חוסט יע"א.

דונה נעהרתי נכ"י וכו' וכלאונו צזה יעשה ורלתי הלכה ונזכרהי ונעשה צצצוע זו כסלמדתי צא"ח הי"י נכ"י ק"י קנ"ע קע"י וי נזכרהי קזה צ' א"ג' שנים כשהי"תי קס צוורחן צארטפעלד ודצרנו עם נוע"י דר"ג כ"י נוענין הטעילה קס "צקאלטוואלסקער" אכטעאלט" קטודעהי שהחפירה קס ונויים ונכונקים ע"י לנורות יס לה נקצ צלדה טל כוחל א' קצאים מוסס הנוים לתוך החפירה ונקצ א' צהחתי החפירה קנווליאים הנוים נעסס וכן הוא כל היום לנענן יצואו הנוים חדקים חניד נוצילא הנוים דקס הם זוחלין ולהדר"ג ידינ"פ כ"י הי"י כראה דכקרים לטעול לאנסיס ואכ"י הדל והשפל לא כן עמדי צדצד הזה. ולפי טעה לא ידעהי צעני"י להחליט דצצר. אונס כעה נלעכ"ד דנוכרר חדצר קניי נוקוה הנעקסיס זוחלין פסוליס לצעלי קריין דז"ל הנוהחצר הכא ק"י הנ"ל נוי גשנויס שהן זוחלין ויס צהם נוי קאה יס להסתפק אס טובל צהם יד"ו. והנה נוקוס הספק ונה הוא ונצור צצ"י דהי"י טנוקופק צדעה ררי יוכה ז"ל טנוקיל צוני נוקוה אף צאין צהם נוי קאה כיון דנה"ה אין קוס טעילה לריכה נוי קאה אלא טעילה כל גופו לצד אצל טעילה כלים ד"ו צרביעיה היכי דנוכסי כל הכלי צנויים רק החכמיים ז"ל חנרו קגס כלי לריכה נוי קאה

— בעזרת השם יתברך —

ספר שאלות ותשובות / מגדלות מרקחים /

ובו

תשובות שהשיב לדופקים על פתחו
וחדושים שחידש בכית מדרשו

כ"ק אדמו"ר גאון ישראל וקדושו, אלוף התכמות וגביר התעודות, עמוד ההוראה ושר המשפטים, עטרת חכמי גליותינו ונזר תפארת ראשי קהלותינו, אשר למחיה שלחו אלקים לפנינו והעמיד הדת על תלה ורבים השיב מעון, המפורסם על כל פני תבל בגדולת תורתו, רב צדקתו והפלגת ענותנותו, אור מופלא ומכוסה, כקש"ת

מו"ה לוי יצחק גרינוואלד זצוק"ל

בן מרן הגה"ק רבן של ישראל בעל ערוגת הבשם זצוק"ל

שהי' אב"ד

דק"ק פאיע, ווישק, אוירשיווא, צעהלים
ולאחרונה דק"ק ערוגת הבשם פה ברוקלין

יצא לאור על ידי

ועד כולל ערוגת הבשם בירושלים עיה"ק ת"ו
ברוקלין — השמ"ב

צכתף אצל צני"ד שמעולם לא הי' כשר דהא המי גשמים הי' נשחנה מראוי ויל דאינו מועיל דל"כ משכחה לה לעשות מקוה כשרה ממים שאזובים דהיינו שימלא מקוה מ"ם מים שאזובים ויפסול השאזובים ע"י שינוי מראה ואח"כ ימלא צכתף א"ע"ג דעכ"פ פסול מחמת שצא צידו אדם ע"ז יש ג"כ ענה למה דמוכה מהרצ"ד צ"ם צ"ה"ג ומוצה צ"י וגם צ"ו"ז ס"ק כ"ח באריכות דאפי' להסבירין דכולו בהמשכה פסול מ"מ אם לא הי' שאזבין רק הפסול הוא מחמת שצא צידו אדם אז מהני אפי' כולו בהמשכה א"כ יש ענה לעשות המקוה משאזובים ע"י שינוי מראה וימשיכנו למקוה וימלא צכתף עד שיחזרו למראה המים ואחמאי לא אשתמיט שום פוסק להשמיטנו כזאת אע"כ דאם מעולם לא הי' מקוה כשרה א"ל למלא צכתף וטעמא ויל עפ"י דמוכה מהרצ"ד צ"ם צ"ה"ג ומוצה צ"י וצ"ו"ז דעממא דשינוי מראה הוא משום דמתחזי כמקוה של שאר משקים ואיכא למיגזר משום שאר משקים ולכאורה לפ"ז אחמאי לא גזרו גם שלא למלאות עד שיחזרו מראיהם למראה מים שמה יעשו מקוה משאר משקים וימלאו צכתף עד שיכ"י לה מראה מים אע"כ לפי שכבר הי' מקוה כשרה אלא שנפסל בשנוי מראה משא"כ אם מעולם לא הי' מקוה כשרה שפיר איכא למיגזר כמו שגזרי' בפסול שינוי מראה ולא מהני למלאות צכתף, וזוה ויל דקדוק עלום בשבת קמז: דקאמר ר"ה היינו עממא דחרדין משום דהו"ל דבר שאין עושין ממנו מקוה לכתחילה ע"י"ש וקשה וכי רק לכתחילה אין עושין ממנו והלא אפי' צדיעבד המקוה פסול ממי חרדין אצל להני"ל ויל דכונת ר"פ הוא כני"ל דא"ע"ג דאם נפסל המקוה בשנוי מראה מהני למלאות צכתף מ"מ לכתחילה לעשות מקוה של שאזובין ולפסלו בשנוי מראה ואח"כ למלאות צכתף זה אין עושין, וה"ד אין עושין ממנו מקוה לכתחילה, והנה בפח"ש ס"ק י"ט מציא בשם חשו' משכנות יעקב צמקוה שנשחנה מראוי מחמת צישול הרצה, ואינו ענין לנידון דידן דהא לא מיירי שנפל עשן להמקוה אלא כמו מים שדרכן להשחנה צישול הרצה וא"ע"ג דמזכיר שם עשן מ"מ גראה בעליל דאין מיירי בעשן ממש.

ס"ל דכלי שיש בו צרוא אז אפי' צעת הכרת הצרוא גמיי שם כלי עליו כיון שצדעחו לחזור ולסחמו בצרוא, אצל הח"ם חו"י"ד ס"י ק"י"ג פליג עליו וס"ל דצעת הכרת הצרוא אין עליו שם כלי, והנה יש להצוה קצת ראי' להגוי"צ ממחני' פ"ב דכלים מ"ד ע"י צהרע"צ ד"ה ושל רובלים ע"י"ש וכן ממשנה ו' שם צהרע"צ ד"ה ר' יוסי ע"י"ש, עכ"פ לכתחילה אין לעשות מקוה שלפי הגוי"צ יש לפקפק עלי' אצל צדיעבד א"ל לפסול המקוה כיון שלפי הח"ם כשרה, וממילא מוכן שזריבין לסלק הסוגר מהצינור כדי שלא יבואו לידי מכשול ח"ו כשינקו את הבור.

ואודות מה שמסתפק אם צבצולת עזרא פוסל חליצה הנה כבר העלו אחרונים זה ויש מימינוים ומשמאילים וע"י שט"ה ס"י פ"ח שמציא משם מאמר מרדכי דאין חליצה פוסלת צבצולת זו ומה שמוכה בפירוש מרש"י סוף יומא דחליצה פוסלת צבצולת עזרא מיירי קודם שציטלו התקנה ע"י"ש ולפע"ד אפי' לפי דבריו יש להצוה ראי' משם דחליצה פוסל דהא זה גם הוא מודה דמוכה מרש"י דחליצה פוסל צבצולת בעל קרי וא"כ כיון דא' קיבל עליו להחזיק צבצולת עזרא ממילא לר"ך להיות בלא חליצה וממילא פשיטא דלר"ך להסיר השינויים דהא בית הספרים לר"ך להיות ראוי לביאה מים (א"ע"ג דהוא רק דרבנן דהא מיעוט המקפיד ג"כ רק דרבנן וחולץ צבצולת עזרא קודם שציטלו התקנה וממילא גם זה). ואפי' אותן חסידים ואנשי מעשה שזכרתי לעבול עומם בכל יום קודם החפלה (לא משום עבילת עזרא) לריבין ג"כ להקפיד שלא יהי' עליהם חליצה וחמור עוד יותר מצבצולת עזרא דהא משום עבילת עזרא כשר צשפוכת ע"י קבין ובמקוה של מים שאזובים כמבואר במג"א ס"י חר"ו וצ"מ"א שם ואילו אותן העובלים עומם קודם החפלה הוא משום דהוא סגולה להפסול צמחצבה וזה גם סגולה לר"ש והוא דוגמת דאין אדם נכנס לעזרה אפי' עבור עד שיעבול כדאיתא במשנה יומא ופשיטא דשפוכת ע"י קבין או מקוה של שאזובים אינו כלום לענין זה, ולענין אי מהני עבילת עזרא צמקוה שהוא זוחלין הנה פשיטא דלא גרע מתי' קבין או ממקוה שאזובים דכשר לענין עבילת עזרא כשאין לו מקוה כשרה, ומ"מ פשיטא דלר"ך ליזכר מלימוד קבלה או מלקרות צוה"ק צלי עבילה צמקוה כשרה לעבילת נשים וע"י במאור ושמש פרשת אמור מזה ע"י"ש, צדיבור הראשון. הנה אדמה שהשכתי על כל שאלותיו, אני מהפלה שכ"ת כותב שפסלתי את המקוה, הלא אני לא אכרחי אלא שלכתחילה אין לעשות זאת אצל אותו המקוה כבר הי' צכשרות קודם שטעו הסוגר הני"ל.

סימן נו

בשעה שנרח חנוכה מונחים לפניו, יאר השי"ת אליו פניו, כבוד יודיו הרב הגאון לדיק המים שלשלת היוחסין כש"ת מו"ה הי"ל דייטש שליט"א הצ"ד דהעלמטן וי"ו. צהדש העשירי, יגדל וילליח ויטעה פרי.

אחדשה"ט ושח"ע. מכתבו קבלתי, אודות המקוה אשר הצינור אשר מציא מים מהגג לחוך המקוה יש באמצע הצינור אשר יוכלו לסגרו שלא יבאו המים למקוה וכשרוים שיבאו המים למקוה פותחין אותו הסוגר ויש מפקפקין על זה. הנה על המקוה אין שום שאלה משום שצעת שטעו את המקוה והבור לא הי' עוד אותו הסוגר וכשטעו את הסוגר כבר הי' צבור מ"ם, אצל השאלה היא מכאן ולהבא כשיראו לנקות את הבור ולמלאותו צמי גשמים, הנה הגוי"צ מהדו"ת ס"י קמ"ב

סימן נח

ערך להרבה"ל הני"ל

אחדשה"ט. מכתבו הגיעני היום ומגודל עירדוחי אשיביוה צקילור הנה אודות המקוה אשר יולא לחוך מכה העובל, הנה הגם דהש"ך ס"ק ק"כ גראה דנוטה להקל מ"מ רוב גדולי אחרונים פוסלין צכ"ג וכן מציא צפח"ש ס"י ר"א

בעזרת ה' יתברך

ספר

שאלות ותשובות

ויען יוסף

תשובות חידושים ופלאולים

על שו"ע אורח חיים

חלק ראשון

אשר השאיר אחריו ברכה בכתב יד קדשו כ"ק אדמו"ר הרב הגאון הקדוש צדיק יסוד עולם המפורסם בכל קצוי תבל בתורתו וצדקתו, פאר הדור, נר ישראל, עמוד ההוראה, רב פעלים מקבציאל, אשר דלה והשקה תורה ויר"ש לעדרי צאן קדשים

כקש"ת מרן יוסף גרינוואלד זצוקללה"ה

בן הגה"ק מרן יעקב יחזק'י זצוק"ל בעהמח"ס ויגד יעקב

בהגה"ק מרן בעהמח"ס ערוגת הבשם זצוק"ל

אבי"ד ור"מ בק"ק פאפא יצ"ו

בעל המחבר ספרי ויהי יוסף על התורה ומועדים ועל מס' מקואות

נדפס בשנת ויען יוסף על אורח חיים כהלכה לפ"ק
(תשנ"ה)

זייל ע"י

בני המחבר

פה ברזקלין יצ"ו

סימן מו

(א) ברין איזה חציצה מעכב בטבילת עזרא.

(ב) אם זוחלין פסול לטבילת עזרא.

מקפיד, וגם יש מקפידין להסיר השיניים בעת שינה, וכמו דקיימ"ל בסי' קנ"ח (טו"ז ס"ק כ"ג) דטבעת שבאמצע כיון שמקפדת בשעת לישא להסירו מקרי מקפדת וחוצץ אף אם עמה אינה מקפדת, וה"ל בנידון דידן.

אור ליום ר"ח שבט, תשל"ב לפ"ק.

שלום וברכה ובריות גופא למעלת כבוד ידידי הרב הגה"צ אוצר בלום בתורה ובחסידות איש חמודות וכו' מו"ה ח"ל דייטש שליט"א בעהמ"ס טהרת יו"ט.

7 (ב) ולענין מקוה שהוא זוחלין אם כשר לטבילת עזרא.

הנה בשו"י זכרון יודא (יו"ד סי' ס"א) מצוהר דהיה פלוגתא בזה בין אה"י ז"ל בעל ערוגת הבושם ובין הגה"צ בעל זכרון יודא (ואין הספר כעת לפני). ולענ"ד מסתבר ללפוסקים דזוחלין הוא רק פסול דרבנן (כמצוהר בשו"י) חתם סופר (יו"ד סי' ר"ב) באורך דכן הוא דעת כמה ראשונים) מסתבר דלא גזרו אלא להצריכן טבילה מן התורה אבל לענין טבילת עזרא חוקמה אדאורייתא, דהרי חזינן דהקילו לטבול בשאזיזים אף להסוברין דכולו שאוב פסול מן התורה, א"כ כש"כ בזוחלין להפוסקים דאינו פסול מן התורה רק מדרבנן ודאי מסתבר דלא גזרו אלא טבילה של תורה, ע"כ לפענ"ד הך דינא חליא בפלוגתת הראשונים אם זוחלין הוא פסול דאורייתא, דאם הוא רק פסול דרבנן מועיל לטבילה עזרא, אבל אם הוא פסול דאורייתא נהי דחזינן דהקילו בשאזיזין אף למ"ד דפוסל מדאורייתא, אין לנו להוסיף לומר דה"ה זוחלין דמה דאמרו חכמים אמרו, ומה דלא אמרו אין זיכולתנו להוסיף. אך אם הזחילה הוא צמים שלמעלה ממ' סאה נראה להקל, כיון דאפילו בטבילת נשים מתיר הרמ"א (יו"ד סי' ר"א סעיף נ') בשעת הדחק, ואני מסתפק אם בשעה שהפומ"פ מושך מים מהמקוה, יש להמקוה דין זוחלין, דשמא אינו אלא כמי ששואב מהים בכלי בשעת טבילה דודאי לא תשוב בעת ההוא זוחלין, ואולי יש לחלק משום שע"י הפומ"פ נתעוררו כל המים, וצ"ע בזה, ולענין טבילת נשים ודאי יש להחמיר. [א"ה, וע"ע מש"כ רבינו בזה בשבועות להל' מקואות].

אחדשת"ה באה"ר. גלילות ימינו הגיעני עם הבשורה הטובה שהתחיל להדפיס חלק א' מהיכורו הגדול על מס' מקואות, ויהי חן ה' עמכם לזכות את הרבים כאשר זכה בחיבוריו הקודמים שנתקבלו בין ת"ח ויראי ה' בשמחה וששון ויקר, ואשרי חלקו שמשתדל להוסיף טהרה בישראל שמשוגל לקרב את הגאולה כמבואר בסה"ק ומרומז בפסוק מקוה ישראל ה' מושיעו בעת צרה יה"ר שנזכה במהרה לזה אכ"ר.

7 (א) וע"ד השאלה במי שנוהר בטבילת עזרא ושויה עליו כחובה, אם צריך להסיר השיניים הזרים שבתוך פיו בשעת טבילה.

לענ"ד א"י להקפיד אלא צמה שהוא חלינה מדאורייתא, ואפילו מיעוט המקפיד אינו חוצץ אלא מדרבנן כמצוהר בגמרא (עירובין דף ד' ע"ב) ומסתבר דרבנן לא גזרו אלא בצותן הצריכין טבילה מן התורה אבל בטבילה של תקנת עזרא דהוא מדרבנן אפילו קודם שצטלוהו, מסתבר דמוקמינן ליה אדאורייתא דאינו חוצץ, ולדעת הריטב"א (קידושין כ"ה ע"א ד"ה דמנן) דראוי לביאת מים צבית הסתרים לא צעי אלא מדרבנן הו"ל תרתי דרבנן, ופוק חזי מאי עמא דבר דלא שמענו מחסידים ואנשי מעשה שיהא מקפידין לסרוק שער זקנס קודם טבילת עזרא דאם נקשר שער לחצירו הלא חוצץ, מזה חזינן דלא מקפידין על חלינה דרבנן. אבל מכא מה שהאדם אינו מקפיד להסיר השיניים אינו נראה להקל, כיון דלפעמים האדם מקפיד להסירן, כגון אחר אכילת מאכל חלב ורוצה לאכול בשר דודאי נריך להדיחם, מקרי מיעוט המקפיד אפילו אם כעת אינו

יותר אין כפי בעת והנני דושת"ה באהבה.

22

כל העת ונמצא שנשאר שם לעולם שיעור מקוה כשרה. אבל אם כן הוא נתן סאה ונטל סאה בשאובין שלהרמב"ם פסול והש"ך בס"ק כ"ג כתב שיש להחמיר בדבריו.

ובעצם הדבר אם הפילטער מק"ט ואם יש בהמים הנכנסים לשם פסול שאובין, הנה אם הוא כלי שיכולין להשתמש בו גם בלא חבור הרי לא נעשה לקרקע ומק"ט אף לאחר שחברו לקרקע וכ"ש שעושה שאובין, ואם אין יכולין להשתמש בו אלא בחבור הרי נעשה על דעת לקבעו בקרקע ואינו מק"ט אף קודם שחברו אבל עכ"פ עושה דין שאובין כיון שעשאו כלי ואח"כ קבעו. ועיין בספרי דברות משה סי' מ"ד ענף ג' שבארתי כן באורך. ולכן לשיטת הרמב"ם פסולה לטבול שם שיש לנו להחמיר כדכתב הש"ך.

ומצד זחילה יותר נוטה שאין כאן פסול כיון דבאים להפילטער וחוזרים למקומם כדאיתא ברמ"א סעי' ג' מהריב"ש, ומש"כ הרמ"א כשיוצאין מעט וחוזרין שם לא מיקרי זחילה נראה דלאו דוקא מעט ולא מצאתי לא בריב"ש ולא בד"מ אות כ"ו לשון מעט. ולכן היה כשר להמכשירין נתן ונטל בשאובין אבל קצת יש להסתפק אולי מעט דוקא והיה טוב להפסיק עבודת הפילטער בשעת הטבילה כמו שכתבת. אבל הא אין להתיר מצד שיטת הרמב"ם.

ובדבר הסתימה מקום שיוצאין המים לחוץ בעת הנקי צריך לידע במה נסתם שם אם הוא של מחכת ויכולים לסלקו בלא שבירה משום שנעשה בסראיפן או יש טעם גדול להחשיב זה עצמו כלי ומק"ט, דלחיצת הכפתור של העלעקטערע הוא רק לפתוח ולסגור דלת הסתימה לכן תראה בעיניך ותודיעני. אבל למעשה הא בכל אופן יש לאסור מצד שיטת הרמב"ם.

ידידו

משה פיינשטיין

סימן קיא

בענין השקה וזריעה למקוה כשרה ואם יש מעלה בשתי בורות חרא להשקה וחרא לזריעה

מע"כ ידידי הרה"ג מהר"ר מנחם פעלדמאן שליט"א.

הנקב שהולך משם להמקוה. ובור השני יהיה להשקה בנקב גדול כשפוח"נ ויהיה הנקב בשוה ולא בשיפוע מלמעלה למטה שלא יהיה קטפרס. וטוב שיהיה הנקב סתום עד אחר שתתמלא המקוה ואז יפתחו הנקב וישקו רגע אחד ויסתמוהו כי לשיטת ר' ירוחם שכתב הש"ך בס"ק קי"ב שיש להחמיר לכתחלה, אין לחוש בכאן משום דלדידיה סגי בהבור הראשון שהמים נזרעו שם ובור השני הוא לצאת שיטת הראב"ד שלדידיה סגי בהשקה רגע אחד כדבארתי זה באיזה תשובה, ולכן טוב לסתום תיכף שלא יצאו משם הרבה מים דמי הגשמים.

ומה שמסר לי הגאב"ד מדינאוו שעשו בכל בור מחיצה באמצע הגובה בנקב כשפוח"נ. אין ידוע לי הצורך בזה לפי הדין שידוע שיש בילה והמים נחשבו מעורבים, ולומר שנשארו בהתנתן לעולם המים דגשמים אף שיש נקב כשפוח"נ ויותר היא סברא חיצונית בלא מקור וגם היא כנגד הגמ', ועיין בזבחים דף פ' דלרבנן יש בילה לכו"ע ורק לר"א איכא ר' אשי דסבר אין בילה.

ידידו.

משה פיינשטיין

סימן קי

76 בסווימינג פול ויש שם פילטער אם אפשר לטבול שם

ו' אייר תשי"ז.

מע"כ ידידי תלמידי הרה"ג מהר"ר אפרים גרינבלאט שליט"א.

הנה בדבר הסווימינג פול אשר נעשה בקרקע באופן שכשר למקוה ומתחלה יורדים לשם מי גשמים יותר מארבעים סאה ואח"כ פותחים הברוא שלמעלה מהכותל ומתמלאת שכבר לא פוסלים, אבל יש פילטער שע"י עלעקטרע יוצאים המים אל הפילטער ומתנקים שם המים מהלכלוך וחוזרים אל הסווימינג פול וכתבת שאף אם נניח שהמים שבה" פילטער הם שאובין מ"מ לא פוסלים את המקוה משום דיש כאן מקוה כשרה. לא מובן לי כהוגן אופן העשייה דהרי כל המים רוצים לנקות אבל חושבני שכל העת נכנסין שם מקצת ויוצאין בחזרה

אורה כיון
שה תחלת
קע וטהור.
גומא ע"י
א יתקבלו
פוע שאם
מעט מים
אף החת"ס
שה גומא
תגב בס'י
בעו כשר
גם דקבעו
ה. והטעם
ש ושינוי
מר בב"ק
ן. ולחוש
כל המים
וב שהוא
אי ליכא
מושכב

ף שהוא
גר שלכן
ים בלא
א נעשה
מ"מ אם
מתכות
לרקבון
הב כדי
שלקחו
ובקרקע
לע"ד
ז נימא
ז שאף
לסמוך
כנעשו
ין דיש
מעניני
ן לחוש

זו שני
מחויק
וצריך
רו ע"י
ז דרך

יורה דעה חלק א

23

Brandsdorfer, Meir ben Shalom

יתברך

ה'

בעזרת

ספר

שאלות ותשובות

קנה בשם

חלק שני

והוא

ספר כולל ביאורים וחידושים ופירושים
בש"ס ובדברי הפוסקים ראשונים ואחרונים
ושו"ת להלכה בארבעה חלקי השו"ע

אשר הנני השי"ת החונן לאדם דעת

מאיר בן לא"א מו"ר הרה"ח מוהר"ר שלמה שליט"א

בראנדסדארפער

פעה"ק ירושלם תובב"א

שנת פסקי דקנה בשם לפ"ק

רוב מקוה לכל השנה — המגופה עשויה מעץ וגומל, אלא שמהדקין אותה ע"י שריוף של ברזל להחזיק מעמד מחמת גודל הלחץ של המים — פותחין אותו בידים, וסמכו עצמם על סברת האחרונים שהסרת המניעה אינו פוסל מחמת כח אדם — המים נכנסים למקוה ע"י המשכה על ציממנו"ט רגיל — בעיקר מקפידים שיהיו המים נכשרים גם ע"י השקה — יתר המים העודפים על מי הגשמים נכשרים ע"י זריעה — מה שכתב בספר מקוה ישראל שמקוה העשוי ע"י רבויא והמשכה לדעת הראב"ד בעיני רוב מי המקוה מים כשרים, העלתי תשובה בספרי ח"א סי' קי"ב בס"ד דבכה"ג דהמים הכשרים באים קודם למקוה גם הראב"ד יודה.

סימן פה [א]

בענין המשכה בצינורי פלאסטיק פי. בי. סי.

א — עיקר החשש בנוי על ג' יסודות, צינור שיש בו חקק נחשב כל הצינור ככלי קיבול, וכל המים העוברים בו אפילו שלא במקום החקק הוי שאובין — אפילו אין המים עוברים בתוך הגומא כלל, נפסלים מחמת שאובים בזה שהחריץ מתמלא מהגומי ולצורך זה נעשה הבית קיבול, אגן קי"ל כלי קיבול העשוי למלאות שמים בית קיבול — ב — הרואה יראה בשו"ת אבניו ומהרש"ם דאם בית קיבול הוא לענין טומאה, הוי בית קיבול לענין שאובים, אלא דמ"מ צידדו להקל בנידון שנשאלו על זה כל אחד לפי דרכו — מ"מ הרי ידוע דברי החשב"ץ לענין הכשר מקוה, דבמקום שאפשר לתקן ולצאת מידי כל הספיקות, אין ראוי להכניס ראשינו במחלוקת — ג — רבותינו האחרונים שקלו וטרו בנוגע להרסינה, וממרוצת דבריהם נראה דאי משום חשש בית קיבול העשוי למלאות היה אסור לטבול משום שאובין, אלא דס"ל דבנידון זה לא שייך לאסור משום בית קיבול העשוי למלאותו משום דלצד פנים הם חלקים ואין להם בית קיבול — ד — בהא דחוטט בצינור לקבל צרורות דעשה כלי, ואם היו עפר נכבש בתוכו בטל הכלי קיבול וכשר, היינו דמהמת הכבישה מתמלא ונסתם הגומא לגמרי ואינו ראוי לקבלת מים, והעפר אינו מתחלחל מן המים — ה — לפי מאי דנקטינן דכל שנעשה לקבלה איזה דבר פוסל משום שאובין, אין שום סברא שייגרע כוחו מחמת שבטל עיקר קיבולו למאי שנעשה מעיקרא כל עוד שעדיין ראוי הוא לקבלת משקין — החילוק בין הא דהחוטט בצינור לבין גיד"ד, הוא דבחוטט בצינור ע"י הכבישה נתבטל בית קיבולו ממנו, משא"כ בגיד"ד עיקר הגומא נעשה לקבלת הגומי וכלי קיבול העשוי למלאות שמים קיבול.

סימן פה [ב]

אורות העובדא במקוה שהמשאבה היתה פתוחה קצת בעת הטבילה והמים היו פותחים והולכים.

כן היתה העובדא שטבלו בה כמה נשים, והורה הגאון בעל מנח"י זצ"ל לברר מי ומי הטבולות וחפשנו והצלחנו למצוא רובן, ושתי נשים שלא נודעה להם עד למחר הוצרכנו אותם טבילה שנית אף שלנו עם בעליהם — אף שבעיקרא דמילתא

לומר שבשעה שטמלה נקי היה, או דנימא דאחר טבילתה יצא החציצה מבין שיניה.

אפשר לפרש דברי השואל בתרי אנפין, א' כי חור זה אינו מתנקה ביחד עם השינים, אם לא בשימת עין מיוחדת על מקום זה, ב' דיכול להיות אף בלא הכנסת הקיסם מתנקה עם ניקוי כללות השינים — הדבר פשוט שאם יש איזה מקום מסוים שאינו מתנקה בניקוי כללות השינים אם לא בשימת עין מיוחדת, אינה יוצאה ידי תובת חציצת השינים עד שתנקה באופן מיוחד גם אותו מקום — ב — ואם הוא באופן השני שכתבתי הדבר פשוט שיש לתלות בזה שאכלה לאחר הטבילה, ואין שום חילוק בזה בין אם נמצא בלילה או למחרת וכל שכן לגבי השאלה השניה שבדקה ולא מצאה כלום, שטוורה — ג — אמנם באופן הראשון שהחור אינו מתנקה בניקיון הכללי, הוה לגבי אותו מקום כלא בדקה לפני הטבילה וכשאכלה הדין מפורש דאם לא בדקה עצמה קודם טבילה בין שיניה ואחר הטבילה אכלה, תלינן דבחר טבילה עיילי בה — אלא שהש"ך מביא דעת הרוקח דלא תלינן להקל, ומסיק להתמיר כהרוקח — אמנם בזה יש חילוק, דבעברה לילה אחת אין להמיר — ד — ובהשאלה השניה דלא מצאה כלום, גם לפי אופן הראשון, יש להקל — וכ"כ בשו"ת מחנה חיים — דעת המחצית השקל ברעת הרוקח להתמיר בכגון דא שלא בדקה ואחר הטבילה בדקה ולא מצאה כלום, דאמרינן דנפל החציצה אחר הטבילה — ויש לפרש בדברי המחנה"ש בלא בדקה אחר טבילתה, אבל בבדקה ולא מצאה כלום מהיכי תיתי לחוש — ה — בשו"ת בית שלמה צידד להקל באי אפשר לה לבדוק מחמת כאב שינים שלא תבדוק לא בתחלה ולא בסוף שלדעת השו"ע טוורה, ומביא דעת הרוקח, ומתיר שדברי הרוקח יש לפרש במוצאה ולא בלא בדקה ולא מצאה — הא פשיטא ליה בבדקה ולא מצאה דאף להרוקח טוורה — בשו"ת חבלים בנעימים גשאל באשה שלא בדקה לא בתחילה ולא בסוף, ומסיק לדברי הש"ך דאסור — כל עיקר שהחמיר היינו בלא עיינה אחר טבילה, אבל בעיינה ולא מצאה טוורה — ו — הערות בדברי שו"ת שבט הלוי בזה — ז — בספר פרדס שמחה עשה מחלוקת הפוסקים בזה — המעיין יראה כמו שכתבתי — ח — פסק היוצא דאם אינו מתנקה בניקיון הכללי, או בבדקה אח"כ ולא מצאה כלום טוורה, ובלא בדקה ואכלה ואח"כ מצאה לדעת השו"ע תלינן להקל, ולדעת הש"ך בשם הרוקח צריכה לטבול שנית, ואם עברה לילה יש להקל — וכש"כ בלא עיינה כלום בלילה דאינה צריכה לטבול שנית בעבר עליה הלילה — ט — בתציצה שבין השינים הדרך להקפיד, ומה שכתב בשו"ת פרי היים דהוי כדבר שאינו מקפיד, שם מיירי שעשתה מה שביכלתה לחדור בתוך החור, על הנשאר אמרינן שאינה מקפדת — לא שייך להקל מכח דברי החמ"ד בשכחה לחתוך הצפרנים, ששם אין דרך להקפיד משא"כ כאן.

סימן פז

באופן עשיית המקוואות פה עיה"ק ת"י

פה עיה"ק יש שתי מקוואות שיש להם אוצר גדול מספיק למלאות

שתחת הרגלים שפירושו תתיכת, עץ שהמטה נשענת עליו, לכן כתב דכפותו הוי ג"כ שהמטה נשענת עליו, ואע"פ שחקוקים טהורים כיון שאינו משתמש עם הקיבול — כל המפרשים פירשו דברי התוספתא בכפותין משום בית קיבול העשוי למלאות אף שבתמור וספסלים פירשו דמיירי בלא בית קיבול — הגר"א פירש בשלשת ההלכות של התוספתא משום בית קיבול העשוי למלאות — ב — ומה שכתבת להוכיח מרעפים לא הבנתי, דדבר פשוט דטעם היתר הרעפים משום דבמציאות לא בני קיבולי נינהו, וכל החטטים הם לצורך העברת המים, דומיא דצינור צר מכאן ומכאן ורחב באמצע שאינו פוסל המקוה שלא נעשה לקבלה אלא להעברת המים — זו היתה אחת מטענותיו של הר"ה"ג ר' דוד מינצברג ז"ל על מש"כ לאסור הצינורות פ"י ב"י סי. שנעשה בו חקק לקבל הגומי, דה"נ הרעפים של הגג יש בהם שקעים כדי לקבל תחתית הרעפים מהשררה שלמעלה מהם, ואעפ"י אינו פסול, והשבתי לו דטעם הרעפים משום דלא נעשו לקבלה אלא להעברת המים — בתשובות ופסקים שנדפסו מכת"י הראב"ד מפורש דהשקעים וחקקים שבקומידים (רעפים) נעשו דייקא לצורך העברת המים עליהם — אע"פ דשקעים אלו מועילים גם לצורך החזקת הרעפים זע"ז שלא יתחלקו ויפלו, לא נחשבים ככלי קיבול עבור זה, משום דלא נעשו במתכוין לזה.

[הוספה בסוף התשובה — המעין במהותם של הרעפים, יראה כי לא נעשה בהם שום שקעים לצורך החזקתם זה בזה, וכל השקעים הם לצורך העברת המים שלא יתפשטו לאורך ולרוחב, כמש"כ הראב"ד, ועיקר החזקת הרעפים זה בזה הוא מחמת הבליטות שיש להם מתחתיהם שמהמת זה הם נאחזים בהקורות הארוכים שהם מונחים ומסודרים עליהם, וכל היוכוח בזה אך למותר].

סימן פח

בביאור שיטות הפוסקים אי תפיסת ידי אדם פסול מדאורייתא או מדרבנן, ואם פוסל גם בג' לוגין, או דוקא ברובה, ואי כדאיתי ממילא למקוה שלא בכונה ע"י תפיסת ידי אדם מה דינו, ואי מהני בהו המשכה להכשירו.

א — האשכול מביא מחלוקת בזה, י"א דכל דין שאובין בכל אופן הוא דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא, וי"א דשאובין שבאו מאליהן דרך הכלי דרבנן ושאובין הבאים בתפיסת ידי אדם הוא דאורייתא, ותפיסת ידי אדם בג' לוגין פסולין עכ"פ מדרבנן — הרואה יראה דספוקי מספקא ליה אי דאורייתא אי דרבנן.

ב — (א) בדעת הראב"ד מצינו ב' נוסחאות נוסח הספר בעלי הנפש שלפנינו מקודם כתב דכל שאובה דרבנן, ואפילו תימא מקוה שצריכה להיות בידי שמים מדאורייתא, ובידי אדם פסול, מיהו כל דאתי ממילא אע"ג דאתי דרך כלי מדאורייתא

היה מקום עיון אי נחשבת כוחילה דאורייתא כיון שבא ע"י כח אלקטרי או וואק"ום, מ"מ אין לזוז מדברי הפוסקים.

סימן פו

מה שהמציאו לאחרונה לסתום הנקב בין בור הזריעה למקוה בפסק פ"י ב"י סי. העשוי כחריצין (שרוי"ף) וגם הצינור שבתוך הקיר (המוט"ר) עשוי כחריצין כדי לקבל השרוי"ף, אם זה נקרא כלי קיבול.

כבר הארכתי בת"א סי' קט"קיא אודות צינורי פ"י ב"י סי. שיש שם בית קיבול לקבל הגומי דמן הראוי שלא להמשיך מים בהם אם לא בהסרת מקום הבית קיבול — הדבר שאנו דנין כעת, פשוט יותר לאיסורא שכל המים עוברים דרך החריצים ונעשו שאובים — המילוי העשוי כאן אינו מילוי עולמית, והוי בית קיבול שאינו עשוי למלאות — וגם לסברת האבנ"ז הוי בית קיבול, כיון שהמים נכנסין בתוך החריצים — לפסול שאובין ליכא נפק"מ בין גדלו של הבית קיבול, ואפילו קטן מאוד שמיה קיבול — וכ"ה בשו"ע דאפילו כלים קטנים ביותר פסול — בעצם סתימת הפקק לדעת גדולי האחרונים שחשו בכלי פלאסטיק משום קבלת טומאה, הרי מעמיד בדבר המקבל טומאה — אלא שמקפידים לטבול בעת שהנקב פתוח — השרוי"ף עצמו נחשב ככלי אף שהוא פתוח.

סימן פז

ברין בית קיבול העשוי למלאות

דברי השואל, הרמב"ם פוסק דבית קיבול העשוי למלאות לא שמיה קיבול, ועל זה חולק הרשב"א וס"ל דשמיה קיבול ולכן סולם שיש בו בית קיבול לקבל השליבות מקבל טומאה, — עוד פסק הרמב"ם דבית קיבול שאינו עשוי כ"א לסמוך בו כמו כף החקוק תחת רגלי המטות אינו בית קיבול, ומקשה השואל והלא ע"ז לא חלק הרשב"א, וא"כ סולם שהב"ק הוא לסמוך למה מקבל טומאה — ומביא ראיה שהרשב"א ס"ל כן, ממ"ש ברעפים המכסים הגג שאע"פ שיש בהם חטטים שיכולים לקבל צרורות, אינו פוסל את המקוה, לפי שלא נעשו בתחלה לקבל הצרורות.

א — ראיתי שהבנת בדברי הרמב"ם בכף החקוק תחת רגלי המטות דמיירי באופן שהחקיקה נעשה כדי לתחוב בו רגלי המטות ואפ"ה ס"ל להרמב"ם דלא שמיה קיבול כיון שעשוי לסמוך בו בלבד — בלא"ה קשה לסברא זו דא"כ נפל בבירא כל ענין בית קיבול העשוי למלאות, דכמעט בכל דבר יש לומר דעיקר הצורך של הב"ק הוא כדי לסמוך בו את המילוי שבתוכו — לענ"ד פשוט דהרמב"ם לא כיון כהבנתך — רק דמיירי באופן שהחקיקה שבתוך הכף לא נעשה לתשמיש כלל, ורק המטה נסמכת באחורי הכף — מדויק בלשון הרמב"ם שבב"ק העשוי למלאות כתב אינו ב"ק, ובכף כתב אעפ"י

ללורך קבלת בגומי, וכיון דקוייל דבית קיבול העשוי למלאותו, שנויה קיבול, אי"כ אכתו דין כלי קיבול עליו אפילו לאחר שנתמלא וכמו שצ"ח בסי"ד, וכל זה פשוט וברור להמעיין.

[ב]

דוע

→ דבר שאלתו השניה, על העובדא שקרה כאן עיה"ק לפני כמה שנים באחת מהמקואות שבשעת הטבילה לא הרגישו שהמשאבה (הפומפ) היה פתוח והמים מהמקוה היו פוחתים והולכים וטבלו כך כמה נשים, ובקש ממני מע"כ להודיע לו גופא דעובדא היכי הוה.

הנה כנוס הדברים כמע"כ מע"כ וכמו שצ"ח השמועה לאזינו שטבלו כך כמה נשים, והורה צוה מן הגא"ד (שליט"ה) זללה"ה (ח' בשקרה העובדא היה עוד הרה"ד), לעשות מה שצ"ח לנו לברר מי ומי העובדת, וכן עשוי למעשה עוד צ"ח הליטה חפשו בחיפוש אחר חיפוש והלחנו צ"ח למנוח אותם עוד ערס שלנו עם בעליהם, הו"ן משתי נשים שלא נודעה להם הדבר עד לאחר המעשה, והורכנו אותם עזילה בית למחרת אעפ"י שכבר לנו עם בעליהם ופשוט הוא.

ועיקרן של הדברים מקורו הוא מדברי השו"ע ויר"ד (סי' ר"ח סע"ג), וצ"ח חזו"ה (שם סק"ג) שם ש"ה מעיל דקרב (סי' ל"ט) דאף אם אין המים יולאים מעצמם רק בגרמת הטובל ג"כ צ"ח זולתו הם, וצ"ח זה שהמים יולאים מהנימור של המשאבה שירד לתחתית המקוה היו זולתו למטה מארבעים סאה דאף לדעת המחבר (שם) הוא פסול, ואעפ"י שצ"ח דמילתא אכתו יש צ"ח מקום עיון אם זולתו כזה שסוף סוף אינה זולתו מעצמה רק על ידי גרמת כה האלקטרי או וואקיום אם צ"ח זולתו דאורייתא הוא או לא, מ"מ פשוט וברור הוא דלכלכלה למעשה אין לזוז צ"ח זה כל שהוא ממה שהזרו לנו הפוסקים, וצ"ח דצ"ח שצ"ח וקדושתן של ישראל תלוי צ"ח.

יעזור השי"ת שלא נכשל בדבר הלכה ונזכה לאסוקי שמעחתא אליבא דהלכתא ולגאולתו וישועתו של ישראל ולשמיעת קול שופר של משיח צדקינו בב"א. מנאי ידירו דו"ש בלונ"ה מאיר בראנדסרופער

סימן פו

בס"ד. פעה"ק ירושלם ת"ו יום ב' לס' ובני ישראל פרו וישרצו וגו' ח"י טבת תש"ן לפ"ק. שפעת שלומים כול וברביבים ישפע ממרומים. למע"כ יד"ג הרה"ג החסי' המפו' חו"ב טובא, מורה צדק לצדתו בברוקלין יצ"ו. מהר"ר משה מאנדל שליט"א,

אחדשה"ט כיאות ורראוי הו"ן רזח על דבר יטלתי יטלתי

עשוי ללורך קבלת משקין רק ללורך קבלת העפר או הלרורות, אם הדבר כן הוא, אי"כ לאיזה לורך הלרוב כל עיקר שיהיו העפר או הלרורות כבשים בתוכו דכיון דמעיקרא לא נעשה ללורך קבלת משקין רק ללורך קבלת עפר או לרורות, וגם לאחר ככניסה אכתו הם מקבלים מים, אי"כ כל עיקר כניסה העפר או הלרורות למה לנו.

אם לא שנאמר דדעה מע"כ הוא דאינו פוסל משום שאזין רק כלי קיבול צעוד שהוא ראוי לקבלה לאותו הדבר שנעשה מעיקרא, דכיוני צ"ח נעשה מעיקרא ללורך קבלת משקין אינו פוסל משום שאזין רק צעוד שהוא ראוי לקבלת משקין דוקא, וכן להיפך אם נעשה מעיקרא ללורך קבלת דברים אחרים, ונתבעל קיבולו ואינו ראוי עוד רק לקבלת משקין, הו אינו פוסל משום שאזין אעפ"י שהוא עדיין ראוי לקבלת מים, ועפ"י סברא זו כהז מע"כ דכיון שהגומא צ"ח נעשה מעיקרא רק ללורך קבלת עפר ולרורות, כיון דנתבעל בית קיבולו ממנו שאינו ראוי עוד ללורך קבלת עפר ולרורות אעפ"י שהוא עדיין ראוי לקבלת מים שהמים מתחללים ועוצרים בו הו אינו פוסל משום שאזין.

אמנם לעי"ד הוא דבר שלא ניתן להאמר ואין לו שחר כלל, מכיון דכל עיקר פסול שאזין אינו הלא מחמת שהמים נשארו בתוך כלי קיבול, ואי"כ לפי מאי דנקטין. דאף בשלא נעשה לקבלת משקין דוקא פוסל הוא משום שאזין כיון דמ"מ בר קבלה הוא לכלי קיבול יהבז גם לגבי פסול שאזין, אי"כ אף דבעל עיקר קיבולו ממנו ואינו ראוי עוד לאותו המערה שנעשה בתחילה, ולא נשאר ראוי רק לקבלת משקין לצד, למה יגרע כמו שלא יפסול עוד משום שאזין כיון דכ"ח סוף בר קיבול הוא וכלי הנעשה לקבלה הוא והמים נשארו בתוכו, ולא דמי לסברת האבני נזר וסייעתו דס"ל דדוקא כלי הנעשה לקבלת משקין הוא דפוסל משום שאזין ולא שחר כלי קיבול, דשפיר יש לומר צ"ח דאף אם צמתיחות ראוי הוא לקבלת משקין אינו פוסל משום שאזין כיון שלא נעשה מעיקרא לקבלת משקין (וגם צ"ח כחצתי (שם) להוכיח דשחר הפוסקים לא ס"ל הכי הלא כל שנעשה לקבלה פוסל משום שאזין) ולא מחשב לכלי קיבול לגבי פסול שאזין, משא"כ לפי מאי דנקטין דכל שנעשה לקבלה פוסל משום שאזין אין שום סברא שיוגרע כמו מחמת שבעל עיקר קיבולו ממנו למה שנעשה מעיקרא כל עוד שעדיין ראוי הוא לקבלת משקין, וגם צ"ח הכי נהבז דכיון דפסיק רישא הוא דגם המים מתחללים בתוכו נחשב על כרחק כמו שנעשה מעיקרא גם לקבלת משקין, ועל כרחוקו לומר דכ"ח העפר או הלרורות בתוך הגומא בעל ממנו קיבולו לגמרי ואינו ראוי עוד לא לקבלת עפר ולרורות ולא לקבלת משקין כלל וכלל, ומש"ה אינו פוסל עוד משום שאזין לומר ולומר כדאית להו, הלא דעיקר החילוק צ"ח בין הא דחוטט צ"ח לקבל לרורות וכ"ח העפר בתוכו דאינו פוסל עוד משום שאזין וצ"ח נידון דידן הוא כמו שכתבתי (שם) דשאני

'Abadi, Yitshak .

שו"ת

אור יצחק

כולל

שאלות ותשובות וחקרי הלכות
בעניני או"ח ויו"ד ומעט מעניני אהע"ז וחו"מ
וענינים שונים

מאתי

הצעיר יצחק עבאדי
ראש כולל אהל תורה

ירושלים - ליקווד

תשס"ג

סימן ל"ט

7 התחילו לשאוב מים מהמקוה -

שו"ע יו"ד סי' ר"א סעי' ב.

כתב המחבר וז"ל: מי מעיין מטהרין אף בזוחלין מי גשמים אין מטהרין אלא באשבורן וכו', ע"כ.

שאלת: מקוה שהתחילו לסלק ממנו המים ע"י המשאבה שהיא כלי, האם חשובים עתה כל המים שאובים.

תשובה: מה שחשבת לעשותם שאובים אין מקום לזה בכלל, דהא עדיין לא נשאבו הארבעים סאה מים שהיא טובלת בהם. ואם יש מה להסתפק, הוא דאולי הוי כזוחלין. אמנם גם זה לא נראה לי, דהא המים מצד עצמם וטבעם אינם זוחלין עתה, ולמה הדבר דומה, לבני אדם שמוציאים בעלייתם מהטבילה מן המקוה מים כסדר בלי הפסק, דודאי לא הוי בגלל זה זוחלין. וזה הרבה שנים שהיה מעשה כזה בליקווד באשה שטבלה כשכבר התחילו להפעיל את המשאבה, ופסקנו שעלתה לה טבילה, והסכים על ידי הגאון ר' משה פיינשטיין זצ"ל.

וכל זה דוקא במים שיוציאים מחמת כח המשאבה ששואבת כסדר, וברגע שתפסק פעולת המשאבה לא יצאו יותר מים, דאז לא חשוב זוחלין כיון שאין המים זוחלין מצד עצמם וכנ"ל. אולם אם פתח פקק וכדומה בתחתית המקוה והמים זורמים מצד עצמם עד גמירא, זהו דין הזוחלין שפסול. L

סימן מ'

שאלות קצרות - נדרים

איזה נדרים אינם ניתרים

שאלת: איזה נדרים שא"א להתיר אותם בשעה שעושים התרת נדרים בציבור בערב ר"ה וכדומה.

תשובה: יש הרבה כאלה, ועיין קצת מזה ביו"ד סי' רכ"ח סעי' ט"ו י"ז כ"א. ונוכיר מקצתם: נדר על דבר איטור, נדר שעדיין לא חל, נדר שנדר על דעת חבירו או דעת

שכתב הש"ך שביכולה להסירן מעכב. אלא שבאמת דברי הש"ך קשים, ודייק מלשון המחבר שכתב צריך להסירן דמעכב בדיעבד, ולענ"ד לשון צריך אינו מוכרח דמעכב בדיעבד. וכמו שכתב הש"ך בעצמו על דברי הרמ"א בסעי' מ"ג שאמר יש אומרים שהאשה צריכה להטיל מים קודם טבילתה וכו', [ומקורו מהשערי דורא הלי' גדה סי' י"ד שכתב כן]. וכתב על זה הש"ך בס"ק ג"ה מיהו כל זה אינו מעכב בדיעבד.

ואף שאפשר לכאורה לדחות ולומר דבדיעבד סמכינן על החולקים וסוברים שאין זה חציצה. אולם אין זה מיישב, דהא אם באנו להחמיר כשיטת השערי דורא שהביא הרמ"א הרי גם בדיעבד הצטרך לחזור ולטבול - אי דייקינן לשון צריך, אלא על כרחך דהש"ך עצמו ג"כ סובר שגם הרמ"א לא החמיר בזה אלא לכתחילה, ומשום דקשיא עליהו (על המחמירין) דדין זה הוא רק בטהרות, וכמו שכתב באורך הדרכי משה בס"י קצ"ט אות ב' [בנדמ"ח עמ' ר"ח].

ובזה מיושב גם מה שהוסיף שם הש"ך [בס"ק ג"ה] שכל זה אינו מעכב בדיעבד ושכן משמע בכ"ח, ולכאורה הב"ח כאן בסוף סי' קצ"ח [בנדמ"ח עמ' ר"ו] לא כתב שאינו מעכב בדיעבד. אלא על כרחך כיון שהביא שם את השערי דורא והביא את החולקים עליו, ולא כתב כלום על זה משמע שסובר כמותם שאין זה חציצה, עיי"ש ותראה שזה כוונתו. ולכך צירף הש"ך לכ"ח לראייה לקולא בדיעבד.

ועוד בענין הכינים הנ"ל, הנני מוסיף, דהרי דין זה לקוח מהרוקח [סי' שע"ו ד"ה ידות הכלים], והביאו הב"י [בסי' קצ"ח בנדמ"ח עמ' ר"ז], וכתב שם: אבל בטבילה הם מסירים משום חומרא, ע"כ. ואי אפשר לומר דכוונת הרוקח לחומרא במקום שאי אפשר להסיר, דאם א"א להסיר מה שייך להחמיר, ועל כרחך שכוונתו שגם ביכולה להסיר אינו אלא משום חומרא, וא"כ על כרחך שלשון צריך לאו דוקא.

סכום:

אם יש לה כינים בין חיות ובין מתות, לכתחילה תסרוק את ראשה היטב כדי להוציאן כמה שתוכל, אמנם לא צריכה להתאמץ ולהמתין מלטבול עד שתוציא את כולן.